Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 300 (13789) | 1974 оной декабриин 24, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

«БУРЯАД ҮНЭН» 75
ХОНИШОДОЙ МҮРЫСӨӨН

НАЙДАМТАЙ ХҮН ДАА

...эн хонишон эгээл олон ...рьга абажа, эгээл ехэ ...hо хайшалжа социа... мүрысөөндэ түрүүл... гарахаб гэhэн хөөрэл... нэй болоходо, Элхиин ...л Марксын нэрэмжэ... колхозойхид абаhаар Цыдენжап Базаровай ... дурдадаг юм.

...игэхэньшье гайхалтай ...э. Энэмнай колхоз ...оо бэшэ, мүн баhа За...айн аймаг доторoo мү...өөндэ ходо түрүү яба... ямаршье жэлдэ ехэ ...hо хайшалhан, олон ...ьга түлжүүлhэн лэ ...аг. Ёhотойл найдам... ажалша бэрхэ хүн ... тэрэ үнинэй суутай. ...үүлэй дүрбэ-табан ...дэ Цыденжап База... зуун эхэ хонин бури... алгадгүй 100-hаа дээ... хурьга абажа түл...лнэ. Ноохошье хай...ха түсэб, даабаряа ... үлүүлэн дүүргэhэн ...айдаг.

...эсгэн бидэ Горхон гэ... танциhаа холо бэшэ ... үбэлжэжэ байhан ахалагша хонишон нүхэр Базаровайда хүрөө hэмди. Бүхы юумыень харахада эндэ дааhан хэрэг, ажалдаа бодото эзэн ёhоор хандадаг хүнэй хүдэлдэг газар гэжэ hайн мэдэхээр байгаа hэн. Хэдэн hара соо эдюулхэ үбhэ, hолоомо, зелёнко отарын газаа зөөгдэнхэй, хони, хурьгадайнь хашаагай газаагуурхи hайнаар ɥабагданхай, хурьгадые сакман болгожо байлгаха хаалта хаамжанууд олоор хэгдэжэ ябталаатай байна. Хашаагай нэгэ захада хохир ехэ обоолгодожо, хонидой тариахагүйгөөр хорёолонхой харагдана.

—Мүнөө жэлдэ үбhэ хулhаар яhала элбэгбди, хонидшье хүсэ шадалаар hайн. Шэнэ жэлэй эхеэр хурьгалхынь тула сентябрь hарада үрэжүүлгэ хээ hэмди. Хонидтомнай искусственна үрэжэлгые Буряадай хүдөө ажахын институдай гурбадахи курсын студент Бальжинима Нимаев хээ юм. Энэ хүбүүн үбэлдөө түл абалгын үедэ баhал ерэжэ хүдэлэлсэхэ болонхой. Юрэдөөл ерэхэ 1975 ондо зуун эхэ хонин бүриhөө 105-hаа үсөөн бэшэ хурьга абаха аабзабди гээд hанагшаб. Тэрэнэй түлөө оролдохошье зон бэзэбди, — гэжэ Цыденжап Базаров хөөрэнэ.

— Табан жэлэй hүүлшын жэлдэ эгээл эрхим үрэ дүн түйлажа, бүхы түсэб, даабарие амжалтатайгаар дүүргэхын тула Зэдын, Сэлэнгын аймагуудай хонишод хоорондоо социалис мүрысөө баталаад, бүхы республика соогоо үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Энээн тухай дуулаа hэн гүт? Тэндэхи залуу хонишод Базаров, Шиндаков гэгшэдэй жэшээгээр та ажахы гү, али аймаг соогоо мүрысөөндэ оролсоогүй гүт? — гээд асуубаб.

— Энээн тухай «Буряад үнэн» газетэдэшье уншаа hэм, радиогоорьшье шагнаа hэмди. Мүрысэхэдэ болохол даа. Һаяшаг ажахымнай парткомой секретарь Б. О. Дулмажапов намтай уулзаад, хүршэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Жамса Бадмаевтай социалис мүрысөөнэй договор баталха байгаат гэжэ хэлээ hэн. Би арсаагүйб. Тиигээд хоорондоо мүрысөө баталая гэжэ нүхэр Бадмаевта уряал эльгээгээб. Мүнөө харюуень хүлеэжэ байнаб. Мүн баhа түл абалгын эхилхэhээ урда Жамсо Бадмаевайда ошожо, ажалыень хараха, хөөрэлдэжэ ерэхэ hанаатайб, — гэжэ Цыденжап Базаров хэлэнэ.

Отарадань 630 эхэ хонид үбэлжэжэ байна. Тэдэндээ үдэртэ түс бүридэнь 200 грамм үбhэ, 150 грамм талха тарянай зүйл эдюулээд, бүхэли үдэртөө адуулна. Хонидойнгоо хүсэ шадал доошонь оруулхагүйн тула мүнөөнhөө багал турахаяа hанаhан хонидые илгаад, газаагаа байлгажа эдеэлүүлнэ. Мүнөө 70 гаран тиимэ хонид хорёо соо үбhэ эдижэ байна. Тэдэниень харахада нэгэшье туранхай гэхээр бэшэ, сохом дундуур шадалтай.

Цыденжап Базарович өөрынгөө хани нүхэр Екатерина Будаевна, Валерий хүбүүн, Нина басаган — гурбантаяа гэр бүлөөрөө хүдэлдэг. Һаянай тэдэнэр хонидоо адуулхынгаа хажуугаар ойhоо нарhанай шэлбүүhэ асаржа үгэнэ.

Ю. КРАСНОПЕЕВ,
аймагай «Вперед» газетын хүдэлмэрилэгшэ.
Загарай.

Загарайн заhабарилга-барилгын участогта Игнат Корнаков модошо дарханаар ажалладаг байна. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада аймаг соогоо түрүү коллективүүдэй зэргэдэ гаранхай. Поселково Соведэй депутат нүхэр Корнаков Соведүүдэй ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Игнат Корнаков түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлые ажалдаа амжалтануудтайгаар үдэшэхоөр ажаллажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: модошо дархан И. И. Корнаков.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Манай фотокорреспондент Сергей Балдуевай зураг дээрэ — нэгэдэхи классай жолоошон, коммунис ажалай ударник Степан Дмитриевич Максимов. Улаан-Үдын «Росгалантерея» гэжэ онтово баазада Степан Дмитриевич гушан дүрбэн жэл соо ажаллажа ябана. Тэрэ баян дүй дүршэлтэй, ажал хэрэгтэ үнэн сэхээр хандадаг хүн гэжэ бааза соогоо суутай юм.

...элдөөшье hү ехээр hааха

...РГА БОЛОМЖОЁО ...ЛИРҮҮЛХЭДЭ...

...н дээрэнь абажа хара...лоо hаа, ажахы бүхэ...аалишад үбэлэй үедэ ...аабол ехээр абахые ...дог гээшэ. Бидэ рес...ка доторoo үүсхэл гар... Зэдын аймагай Лени...рэмжэтэ колхозой hаа... фермэнүүдэй хүдэлмэ...эй бэшэгые газетэ...ншажа, радио, теле...р дуулаад байхадаа ...жа, өөhэдынгөө арга ...жонуудые хаража ... шэнэ социалис уялга... абаhан байнабди.

...хараалhан зорилгонуу...ургаа тоолон тайлба... хэлэхэhээ урид түй...hан зарим дүнгүүд ту... тобшо тэдыгээр дуул... шухала гэжэ hананаб. Тиимэhээ манай Харга... фермын коллектив ... ондо үнеэн бүриhөө ... килограмм hү hаахаар ...ис уялга абаа бэлэй. ...үнөө энэ зорилгомнай ...елүүлэгдэжэ байнхай. ... гүүртымнай hаали...неэн бүриhөө дунда ...р 2.136 килограмм hү ... байнхай. Энэ түй...илалтамнай нёдондо... үеынхиhөө hү hаа...00 килограммаар дээ...hыемай элишэлнэ.

...ай фермын hаалишад ...ха түсэбөө ноябриин ...ой hайндэр болотор ...үүргэхэ зорилго урдаа ... Тэрэнэй юhэ hарын ... бэелүүлээ. Тиигэжэ ... туршада 3.423 цент... абаха түсэбөө үнгэр...тасаа соо 3.770 цент...үүргэжэ шадаа. Мүн ...най 11 hаалишан ...а түсэб болзорhоо ...үүргэhэнээ мэдүүлээ.

...э зэдынхидэй үүсхэ...айшаан дэмжээд бай...бии байгаа арга бо...уудаа хаража үзөөд, ...hарануудта үнеэн бү... 1.300 килограммhаа ...ээ hү hаахаар шии... Энэ зорилгомнай нэ...ойхиhоо 100 кило...р ехэ болоно. Ха... энэ уялгаяа сүм ... хэлэhэн үгэдөө ... тула бидэ hаалишад ...оо мүрысэн ажалла...эбди. Тиимэhээ хэ...үдэлмэриимнай дүн... бүри согсолго...улгагдажал байха бо...

...ымнай түрүү hаали...анда Содномова энэ ... соо үнеэн бүриhөө ... ехэ hү hаахаар уял...

...hан зорилгоёо сүм ...ын тула хэхэ ажал...ээд ехэ. Нэн түрүү... байгаа үбhэ, тэжээ...тайгаар, гамтайгаар ...ха болонобди. Тиимын тула бүхы тэжээлээ үнеэдтэ заабол хэршээд эдюулжэ, үлөөдэhэнгүйгөөр гаргашалагдаха болоно.

Мүнөө фермэдэмнай малда үгэхэ сенаж, үбhэн, орооhо тариянай зүйл яhала хүсэд хүрэхөөр нөөсэлэгдэнхэй. Бидэ эдэ үдэрнүүдтэ малдаа hаагдаhан hүнэйнь килограмм бүридэ 500 грамм таряа талханай зүйл хэршэгдэhэн hолоомонтой холёод үгэнэбди. Тинхэдэ үнеэднай үдэртэ түс бүрэ 10 килограмм бурдуут эдидэг байна. Мүн үбhэн, сенаж тэжээлэй рационой ёhоор үгтэнэ. Иигээд ерэхэлээрэ шэмэтэ тэжээлээр хооллуулагдажа байhан малнай hү шэмээ хэды хүйтэрөөшье hаань татанагүй, нэгэл хэмдээ байнhаар.

Хоёрдохёор, hаагдаhан hүнэйнгөө шанарые эрид hайжаруулхын тула ехэ оролдолго гаргаха гэлсээбди. Юуб гэхэдэ, hүүлэй үедэ ажахымнай hүнэй шанарай муу дээрэhээ нилээд гарзатана. Тиимэhээ бидэ үнеэдээ заабол хоёр хүнэгтэ hааха болонобди. Мүн шалгалтын hаам таhалгаряагүй үнгэргэжэ, үнеэдтэ ашаг шэмынь зэргээр тэжээлыень хубаарилжа үгэхэмнай. Гадна фермэ дээрэ ариг сэбэрые наринаар сахижа, абтаhан hүнэй тоhолигыень тодорхойлхо бологдоно.

Гурбадахяар, hаалишадай ажал hайнаар эмхидхэгдэжэ, зоотехническэ онол аргануудые, заабаринуудые шудалжа, ажалдаа түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэмнай гээшэ.

Дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаhан манай фермэдэ усадхагдаагүй зарим тэды дутагдалнууд яhала бии. Жэшээлбэл, малай тэжээл буйлуулха цехнай, илангаяа hолоомо хэршэхэ түхеэрэлгэмнай заримдаа эбдэржэ hаатуулна. Мүн мүрысөөнэй дүнгүүд саг болзортоо согсологдоногүй, тэжээлэймнай шанар лабораторидо шэнжэлэгдэжэ, тодорхойлогдоногүй. Гэбэшье эдэ дутуу дундануудай байтараа усадхагдаха байhанда найданхайбди.

Саашадаа hү ехээр hааха абаhан уялгаяа сүм дүүргэхын тула бүхы хүсөөрөө ажаллажа, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй гаргаhан үүсхэлые нэгэн hаналтайгаар дэмжэжэ, бүри ехэ илалта түйлахыетнай хүсэнэб.

Д. ЛИНХОВОЕВА,
Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ Харганаагай фермын hаалишад.

ХҮНДЫН ХОНИШОДОЙ ЗОРИЛГО

АНААГАЙ СОВХОЗОЙ хонишод Ойдоп Тапхаевич Тагаров Самбу Найданович Сойжонов хоёр Хүнды гэжэ газарта үбэлжэдэг юм.

Эдэнэр хэдэн жэлдэ жэншадгүй 100 эхэ хонин бүриhөө 100—105 хурьга абажа, хонин бүриhөө 3,0—3,5 килограмм нооhо хайшалдаг заншалтай. Тиигэжэ эдэнэр аймагай түрүү хонишодой тоодо ороhоор үнинэй, коммунис ажалай ударнигууд.

Мүнөө эдэ хоёр хонишод юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ хонин бүриhөө хурьга абаха, 3,0—3,2 килограмм нооhо хайшалха социалис уялга абанхай. Эдэ хонишод үбэлжэлгэдөө муу бэшээр бэлэдхээ, хонидоо хаhа саг соонь искусственна аргаар үрэжүүлhэн байна. Январиин эсэс багаар хонидынь хурьгалха юм. Эдэнэр түл абалгадаа эрхим hайнаар бэлдэнхэй, абаhан уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

АННА КИКТЕВА ТҮРҮҮЛЭНХЭЙ

«ГЕОРГИЕВСКИЙ» СОВХОЗОЙ малшадай хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй үнгэрhэн 11 hарын дүнгүүд согсологдобо. Түс мүрысөөндэ хабаадалсаhан 14 малшадай дундаhаа Анна Киктева онсо шалгаржа, харууhалhан малайнгаа шэгнүүрые жэлэй эхинhээ хойшо 207 центнерээр дээшэлүүлээ.

Иимэ амжалта өөрөө ерээ бэшэ, харин малаа шадабари ехэтэйгээр харууhалhанhаа, хаhа саг соонь эдеэлүүлhэнhээ, зүбөөр адуулhанhаа болоhониинь хэндэшье элитэ.

Социалис мүрысөөндэ оролсоhон үхэршэд Ч. Раднаева, В. Смородников болон бусад малайнгаа шэгнүүрые 202—177 центнерээр дээшэлүүлжэ шадаа.

ХОРИҺОО МЭДЭЭСЭНЭ

МАЛШАДАЙ ОМОГОРХОЛ

ДЭЭДЭ-ТАЙЛСЫН СОВХОЗ малай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, гүрэндэ тушааха талаар аймагай ажахынуудай хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Үнгэрhэн хахад жэлэй, юhэ hарын дүнгүүдээр түс ажахы аймагай социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, партиин райкомой аймагай профсоюзай Соведэй дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэhэн байгаа.

Һүүлэй мэдээгээр түс ажахы гүрэндэ мяха тушааха жэлэйнгээ түсэбые 102 процент дүүргэбэ гэхэ гү, али гүрэндэ 3722 центнер мяха тушааба.

Гүрэндэ мяха худалдаха, малай шэгнүүрые нэмээхэ талаар Владимир Кучумов онсо шалгарба. Тэрэ харууhалжа байhан 207 шахамалайнгаа шэгнүүрые үнгэрhэн ноябрь hарада 65 центнерээр гэхэ гү, али сүүдхэдэ түс бүриинь 1 017 грамаар дээшэлүүлбэ.

Мүн энэ мүрысөөндэ Владимир Дунаев, Михаил Кривошеев, Владимир Берусов, Т. Тагаев, В. Афанасьев, Н. Яковлев, А. Абрамов болон бусад hайн үрэ дүнгүүдые түйлаба.

Эдэнэр гүрэндэ мяха тушааха жэлэйнгээ түсэб болзорhоо hараар урид дүүргэжэ, саашадаа улам эршэмтэйгээр ажаллахын түлөө эрмэлзэнэ.

Д. ДОРЖИЕВ.

ШЭНЭ ТАСС-hОНИН

БУДАПЕШТДЭХИ БЭЛЭДХЭЛЭЙ УУЛЗАЛГА ТУХАЙ КОММЮНИКЕ

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай 1974 оной октябрь hарада Варшавада болоhон зүбшэлэлгын уулзалга дээрэ үгээ ойлголсоhоной үндэhөөр бэлэдхэлэй уулзалга декабриин 19-hөө 21 болотор Будапештдэ үнгэргэгдэбэ.

Австриин Коммунис партиин, Бельгиин Коммунис партиин, Болгариин Коммунис партиин, Кипрэй Ажалшан арадай түрүү үзэлтэй партиин, Чехословакиин Коммунис партиин, Даниин Коммунис партиин, Финляндиин Коммунис партиин, Франциин Коммунис партиин, Грециин Коммунис партиин, Ирландиин Коммунис партиин, Югославиин Коммунистнуудай Союзай, Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин, Люксембургын Коммунис партиин, Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин, Великобританиин Коммунис партиин, Германиин Коммунис партиин, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин, Норвегиин Коммунис партиин, Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин, Италиин Коммунис партиин, Португалиин Коммунис партиин, Румыниин Коммунис партиин, Санмаринска Коммунис партиин, Испаниин Коммунис партиин, Швейцариин Ажалай партиин, Шведиин зүүнэй үзэл баримталдаг партиин коммунистнуудай, Советскэ Союзай Коммунис партиин, Турциин Коммунис партиин делегацинууд тэдэнэй хүдэлмэридэ хабаадаhан байна.

Исландиин Арадай союз уулзалгада амаршалгын телеграмма эльгээгээ.

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай бэлэдхэлэй конференцидэ хэгдэжэ байhан амжалтатай хүдэлмэреэр сэдьхэлээ ханагш байhанаа мэдүүлээд, уулзалгада хабаадагшад тэрэниие саашадань бэлэдхэхэ политическэ ба бусад асуудалнуудаар hанамжануудаа хэлэбэ.

Европодо эб найрамдал, аюулгүй байдал хангахын харилсаа холбоо тогтоохын, социальна дэбжэлтэ түйлахын түлөө тэмсэл Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференциин зүблэхэ зүйлдэ табигдаха байна. Эдэ асуудалнуудаар партинуудайнгаа хараа бодолые уулзалгада хабаадагшад элирхэйлээ.

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференциин редакционно комисси эмхидхэн байгуулха тухай Будапештдэхи уулзалга дээрэ үгээ ойлголсобо. Эдэ бүхы партинуудай делегацинууд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадажа шадаха. Варшавада, Будапештдэ болоhон уулзалганудай дүнгүүд тухай hанамжануудаа хэлсэхэ хүдэлмэри комисси эмхидхэхэ юм. Комисси зарлаха ба тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаатай зорилгонуудые бэелүүлхэ хүдэлмэрие аха дүү партинуудай гүйлтаар Германиин Социалис нэгэдэмэл парти даажа абаhан байна.

Конференциин тематикада хабаатай асуудалнуудаар семинарнуудые үнгэргэхэ шухала гэжэ уулзалгада хабаадагшад тэмдэглээ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй түгэсхэлэй шатые хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар дары түргөөр зарлахын түлөө аха дүү партинууд тэмсэнэ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөе амжалтатайгаар дүүргэлгэ имагтал Европо түбиин бүхы оронуудай, арадуудай аша туhада харюусахаhаа гадна, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ нүлөөлхэ гээд этигэн найдажа байhанаа мэдүүлбэд.

Энэ түбиин демократическа, түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ хүсэлэнтэй байhанаа Европын коммунистнуудай түлөөлэгшэд үшөө дахин баталба.

Европодохи hүүлшын фашис засаг захиргаание усадхахын түлөө тэмсэжэ байгаа Испаниин коммунистнуудтай, бүхы демократнуудтай, Кипрэй ба Хойто Ирландиин арадуудтай, империалис дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүүгээр, демократиин, национальна бэеэ даhан байдалай, эб найрамдалай ба социализмын түлөө дэлхэйн элдэб хубинуудта тэмсэжэ байдаг бүхы хүнүүдтэй hанал нэгэтэй байhанаа уулзалгада хабаадаhан партинууд мэдүүлээ.

Бэлэдхэлэй уулзалгын хүдэлмэри үгэеэ ойлголсолгын, адли тэгшэ эрхын, пролетарска hаналаа нэгэдэлгын оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

* * *

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Бэлэдхэлэй уулзалгада хабаадаhан аха дүү партинуудай делегацинуудай хүндэлэлдэ Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин делегаци Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференцидэ бэлэдхэл хэхэ уулзалга дээрэ сайлалга эмхидхээ.

ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВСРП-гэй ЦК-гай секретарь Бела Бяску сайлалга дээрэ үгэ хэлэбэ.

РЕДАКЦИОННО КОМИССИИН СУГЛААН

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференциин редакционно комисси учредительнэ суглаа 1974 оной декабриин 21-дэ Будапештдэ үнгэргэбэ.

„МОЛНИЯ-2" НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

ТАСС-ай мэдээсэл

Газарые тойрон дабшадаг хэмэл ододые хэрэглэн, хэлхеэ холбоо тогтоолгые саашадань хүгжөөхэ программатай зохилдуулан, хэлхеэ холбооной «Молния-2» гэжэ хэмэл одон 1974 оной декабриин 21-дэ Советскэ Союзhаа табигдаба.

Хэлхеэ холбооной «Молния-2» гэжэ хэмэл одон Советскэ Союзда телефонно-телеграфна холын радиохолбоо тогтоохо, СССР-эй Түбэй телевидениин программануудые «Орбитын» ба уласхоорондын харилсаа холбооной сетиин пунктнуудта дамжуулха зорилготой юм.

Хэмэл одон Газарай нюруухаа саада захань дэлхэйн бүмбэрсэгэй хойто хубида 40675 километрэй, наада захань дэлхэйн бүмбэрсэгэй урда хубида 641 километрэй замда гаргагдаа.

Хэмэл одон 12 час 17 минутын турша соо Газарые тойрон дабшана.

Телевидениин программануудые дамжуулха, олон каналтай холын радио-холбоо тогтоохо аппаратураhаа гадна, залан жолоодолгын хэмжэлгын, замыень шэглүүлгын, элшэ хүсөөр хангалгын түхеэрэлгэнүүд хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

Хараалагдаhан программын үндэhөөр «Молния-2» гэжэ хэмэл одонтой холбоон хэгдэхэ юм.

ОРОЛДОСЫН ХҮСӨӨР ТУЙЛАГДАА

Манай совхозой hаалишад болон малшад табан жэлэйнгээ тодорхойлхы жэлдэ абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула оролдосотой hайнаар ажаллажа байна. Энэ жэлдэ тэдэнэр 21.500 центнер hү hаажа 14.200 центнерыень гүрэндөө худалдаха түсэбтэй байhан hаа, 11 hарын туршада 20.916 центнер hү hаагаад, 17.581 центнерыень гүрэндөө худалдаба. Тиигэжэ гүрэндэ hү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 123,8 процент дүүргэбэбди. Тиихэдэ декабрь hарада 1.160 центнер hү hаажа, жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргээд, түсэбhөө гадуур 810 центнер hү гүрэндэ худалдаха зорилго урдаа табинхай.

Совхозой hаалишадай түсэбтэ даабарияа дүүргэхэ хэрэгтэ түрүү фермэнүүдэй коллективүүд хубитаяа ехээр оруулhан байха юм. Жэшээнь, залуу коммунист Владимир Раднаевич Цыденовэй хүтэлбэрилдэг Улаан-Горхоной фермын hаалишад эдэбхи үүсхэл гарган ажаллана. Жэшээнь, тэдэнэр байгша оной түсэбөөр 3.900 центнер hү hаажа, 3.000 центнерыень гүрэндэ худалдаха уялгатай байгаа. Мүнөө 11 hарын туршада энэ фермын коллектив 4.273 центнер hү hаагаад, 3.522 центнерыень гүрэндэ худалдаба.

Энэ фермэдэ ехэнхидээ залуушуул ажаллана. Залуушуулай хүдэлhэн газарта ажалай сог зали саг үргэлжэ бадаржа байдаг ха юм. Нээрээшье, эндэхи 14 залуу hаалишадай 10-ниинь декабриин 1-нэй мэдээгээр үнеэн бүриhөө хоёр мянган килограммhаа дээшэ hү hаажа абанхай. Жэшээлхэдэ, залуу hаалишан Даша-Нима Хапхаранов харууhалжа байгаа бүлэг үнеэдэйнгээ толгой бүриhөө 2.566 килограмм hү hаажа абаhан байна. Аймагай Соведэй депутат, комсомолой гэшүүн Сэбэг-Жаб Сыденова баhал энэ үедэ үнеэн бүриhөө 2.464 килограмм hү hаажа, совхозойнгоо hаалишадай дунда 2-дохи hуури эзэлбэ. Комсомолшууд Радна Пархаева, Софья Бандеева гэгшэд түс бүридөө 2.437, 2.386 килограмм hү hаагаа.

Мүн совхозой бэшэшье фермэнүүдэй коллективүүд муу бэшээр ажаллажа байна. Жэшээнь, Түбэй болон Загтадай фермэнүүд гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө декабриин 1-дэ сүм дүүргэбэ.

Манай ажахын hаалишад, үйлэдбэриингөө зүблөөн дээрэ Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишадай хандалгые халуунаар дэмжэжэ, үбэлэй долоо hарын туршада үнеэн бүриhөө 1.000 килограмм hү hааха гэhэн уялга урдаа табин ажаллажа байнхай. Совхозой hаалишад болон малшад хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ арга боломжотой. Юуб гэхэдэ, үбэлэй ба хабарай үедэ хүсэд хүрэхэ үбhэ, hолоомоор, кукурузыншье силосээр хүсэд дүүрэн хангагданхай.

Тэрээнhээ гадна, совхозой малшад муу бэшэ амжалтаар шэнэ жэлээ угтажа байна. Байгша ондо 7.400 центнер мяха үйлэдбэрилхэ түсэбтэй hаа, 11 hарын туршада 7.350 центнер үйлэдбэрилэнхэй. Тиихэдэ совхознай 6.368 центнер мяха (жэлэйнь түсэб 6.200 центнер) гүрэндөө худалдаба.

Илангаяа гахайн фермын коллектив (хүтэлбэрилэгшэнь «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Даша Хоборкович Даданов) жэл соо 2.000 центнер мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө 11 hарын туршада 3.005 центнертэ хүргөө.

— Фермын хүндэ хүшэр хүдэлмэрие зарим тэдыгээр оньhожоруулhанай, бүхы коллективэй hайнаар ажаллаhанай ашаар иимэ үрэ дүн түйлагдаа, — гэжэ Даша Хоборкович хөөрэнэ. — Мүнөө бидэнэр поршоонхонуудта каротин ехэтэй ногооной гурил ехээр үгэнэбди.

Гахайнуудые шахан таргалуулдаг хүдэлмэришэд аха дүүнэр Габдул ба Абхат Асадулинтан оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ. Һара бүхэндэ малайнгаа шэгнүүр ехээр нэмээнэ. 11 hарын туршада гахайнуудайнь шэгнүүр 445 центнерээр нэмээгдээ гэхэ гү, али толгой бүхэнэйнь шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 465 граммаар нэмээгдээ.

Хүдэлмэришэд Х. Ж. Ошоров, Ш. М. Таханов, Н. С. Сыренов, Б. Ж. Бунаев эхэhээ hалгаагдаhан поршоонхонуудые харууhалха зуураа, 11 hарын туршада 741 центнер мяха нэмэжэ абаа гэхэ гү, али поршоонхо бүхэнэйнь шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 230 граммаар нэмээгдэhэн байха юм.

Партиин райкомой гэшүүн Евдокия Петровна Замбулаева харууhалжа байhан эхэ гахай бүриhөө 10,5 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Софья Шултымовна Ангарова, Дулма Сахичевна Сыренова гэгшэд эхэ гахай бүриhөө 8,6 ба 3,1 поршоонхо абаа.

Малшад Жамса Шактамаев, Сергей Пятницкий, Гавриил Сагалуев гэгшэд үнгэрhэн зунай холын бэлшээриhээ бусахадаа даажа абаhан hүрэг малайнгаа толгой бүриин шэгнүүр мянгаад граммаар нэмээhэн байха юм.

Юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ иимэ амжалта түйлаhан hаалишад болон малшаднай ерэхэ жэлдэ үшөө hайн үрэ дүнгүүдые түйлаха зорилго урдаа табин ажаллажа байна.

С. ДАРМАЕВ,
Саянай совхозой главна зоотехник.

Парти болон правительство социализм байгуулха түрүүшын жэлнүүдhээ эхилжэ албан захиргаанай, хүтэлбэрилгын хүдэлмэрие зүбөөр табиха, тэрэнние научна ёhoop эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал андуулдаг байна. Ажал эмхидхэн хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ... Гэхэ зуура, республикын совхозуудта 1973 ондо отделениинүүдые эрхилэгшэдээр хүдэлжэ байhан 176 хүнэй оройдоо 14-ниинь гэхэ гү, али 10 процентнь, фермые даагша болон бригадираар хүдэлдэг 298 хүнэй 13-ниинь гэхэ гү, али миил рилагдадаггүй. хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшын уялга, эрхэ болон харюусалгые элирхэйлжэ үгэхэ тусхай инструкцишье, гурим дүримшье үгы. Иимэ байхадань, тушаал зэргэтэй хүдэлмэрилэгшэдэй бэе бэеынгээ урид үгэhэн захиралта заабарине дабтаха,

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ҮҮРГЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

гые саг зуурын кампани мэтээр hанажа болохогүй гээд В. И. Ленин заадаг hэн. Социалис экономикын хүгжэлтын шэнэ шатануудта арадай ажахын үйлэдбэрие научна ёhoop эмхидхэхэ талаар улам орёо ба харюусалгатай зорилго табигдана.

Арадай ажахын хурданаар хүгжэхэ тума үйлэдбэри эрхилэлгые научна үндэhэ hууритай болгожо, ударидан хүтэлбэрилхэ үүргэ, харюусалгань бүри ехэ болоно. Энээнhээ уламжалан, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хүдэлхэнь улам орёо болохо, үшөөл ехэ эрдэмтэй, мэргэжэл шадабаритай байха болоогдоно. Юуб гэхэдэ, ажалай хүсэнүүдэй фонд тон түргэнөөр ургана бшуу. Жэшээнь, 1960 ондо республикымнай совхозуудай нэгэ хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ 1,5 мянган түхэригэй гол фонд хүртэдэг байhан hаа, харин 1972 ондо — 5,4 мянган түхэригэй гэхэ гү, али 3,6 дахин ехэ болоhон байгаа. Мүн хүдөө ажахымнай электрын элшэ хүсөөр урдынхиhаа hураггүй hайнаар хангагдадаг болонхой.

Арадай ажахын бүхы hалбаринуудта научно-техническэ дэбжэлтын нэбтэрүүлэгдэжэ байhан үедэ, нэн түрүүн мүнөөнэй үйлэдбэриин хүсэнүүдтэй, наукын болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудтай тааралдуулан, үйлэдбэриин технологи гээшые шэнэдхэн hайжаруулха зорилго табигдана. Энээнтэй хамта мэргэжэл, шадабари ехэтэй кадрнуудые hурган бэлдэхэ шухала. Үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг хүнүүдэй теоретическэ болон юрэнхы эрдэм мэдэрэлынь нилээд дээшэлэнхэй. Тиимэhээ тэдэнние тусхай эрдэм hургуулигүйгөөр, нюдэ балай хүтэлбэрилхэ гээшэ тон бэрхэтэй болоо.

5 процентнь дээдэ эрдэмтэй байгаа. Совхозуудта дээдэ ба дунда эрдэмтэй бүхыдөө 1232 зооветмэргэжэлтэд хүдэлhэн байха юм. Научно-техническэ дэбжэлтын хурданаар хүгжэжэ байhан эрхэ байдалда тусхай бэлэдхэлгүй гараагүй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ тон бэрхэтэй байна. Харин В. И. Ленин юун гэжэ заагаа hэм, hанаад үзэе: **«Эрхилхэ, хүтэлбэрилхын тулада хэрэг байдалаа хэзээдэшье мэдэнги байха, үйлэдбэриин бүхы арга боломжо, эрхэ байдалые хүсэдөөр, нарин зүбөөр мэдэхэ, энэ үйлэдбэреэ мүнөө үеын дээдэ хэмжээндэ эмхидхэжэ шадахаар эрдэмтэй байха шухала...»** (В. И. Ленин. Зохёолнуудай бүрин суглуулбари, 40-дэхи том 215-дахи нюур).

Ахамад мэргэжэлтэд ямар зэргын эрдэмтэй байха ёhoтойб гэhэн асуудал гарана. Ахалагша мэргэжэлтэд дээдэ эрдэмтэй байха зэргэтэй ааб даа. Юуб гэхэдэ, техническэ дэбжэлтэhээ уламжалан, эдэ мэргэжэлтэдэй дааhан ажал дээрээ шэнэ юумэ нэбтэрүүлхэ, ухаан бодолоо гүйлгэхэ, мэргэжэл шадабаряа харуулха хүдэлмэри ехэ болоно байна бшуу. Тэдэнэр техникэ болон үйлэдбэриин технологи, ажахын экономико болон эмхидхэлэй хүдэлмэри hайнаар мэдэхэ, ажахынгаа урагшаа хүгжэн дабшаха хараа замые уридшалан зүбөөр тодорхойлон ойлгохо; шэнэ юумые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ шададаг байха ёhoтой. Тиимэл haa, тэдэнэр хүдөө ажахын үйлэдбэрине эрхилэн хүтэлбэрилхэ найдамтай бэрхэ эмхидхэлшэд болохо жэшээтэй.

Совхозуудта заримдаа албан хүтэлбэрилгын аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда тус тустаа хэхэ онсо уялга, үүргэнь тодорхойгоор хубаарилагдадаггүй, нэгэл асуудалда хэдэн тээhээ оролсохо, тиигэжэ тэрэнээ олон ондоогоор шиидхэхэ ушар үзэгдэнэ.

«Захиргаанай бүхы шатануудта эрхэ болон харюусалгын хэмжээ, хубаарилыень наринаар тодорхойлхо шухала. Бага харюусалга даажа байгаад ехэ эрхэтэй байгдабал, захиран зонхилхо, өөрынгөө дураар забдаха, боломжогүй шиидхэбэри абаха ушар үзэгдэдэг. Бага эрхэ үгэhэн аад, ехэ харюусалга даалгахада баhал hайтай бэшэ. Иимэ эрхэ байдалда эгээл ехэ оролдосотой хүдэлмэрилэгшэ үсөөн бэшэ ушарта шухала асуудал шиидхэхэ шадалгүй байшадаг. тиин даалгагдаhан хэрэгэйнь түлөө дүүрэн хэмжээгээр тэрээнhээ асууха, эрилтэ табихань бэрхэтэй», — гэжэ партиин XXIV съезд дээрэ Л. И. Брежнев заагаа hэн.

Мүнөө үедэ отделениин мэргэжэлтэд эгээл нимэрхүү байдалда хүдэлнэ. Тэдэнэр бодото дээрээ хүнүүдые, техникэ болон ажахын хэрэгсэлнүүдые өөрөө мэдээд, ямар нэгэ ажалда табиха гэхэдээ, захирха ямаршье эрхэгүй, эрхилэгшэ; фермые даагша болон бригадирнуудаар дамжуулжал ажалаа ябуулдаг. hалбариингаа түлөө бодотоор харюусадаггүй байна. Томо отделениинүүдтэ фермэнүүдые даагшад, бригадирнуудай тоо олон байдаг дээрэhээ дунда тушаалтай мэргэжэлтэдтэ ажалаа ябуулхадань бүришье бэрхэтэй.

Хүтэлбэрилхы ажал хадаа наука болон үйлэдбэри хоёрые холбодог звено мүн. Тиимэhээ албан захиргаанай хүдэлмэрие hайжаруулха хэрэг научно-техническэ дэбжэлтэ нэбтэрүүлгэhээ ехээр дулдыдадаг байна. Тодорхойлбол, үйлэдбэрие хүтэлбэрилэн ударидаха мэргэжэлтэдэй бэелүүлдэг ажал онсо ехэ hуури эзэлнэ. Тэдэнние олоор бэлдэхэ, албан захиргаанай хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадуулха шухала.

Энээнние хараадаа абан, хүдөө ажахын ямаршье зиндаанай мэргэжэлтэдые хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ сэхэ хабаадалсадаг байхаар табиха хэрэгтэй. Тингэжэл шадаа hаа, тэдэнэр отделениинүүдые эрхилэгшэ, бригадирнуудаар дамжуулан, заабари, зүбшэл үгөөд hуухаяа болихо, гансашье үйлэдбэрине технологическа талаар бэшэ, харин бүхы талаhаань хүтэлбэрилэгшэ болохо зэргэтэй. Манай hанахада, колхоз совхозуудай хүтэлбэрилхы ажалые цехэй гуримаар эмхидхэхэ гээшэ мүнөө тон шухала болоод байна гэжэ hанагдана. Тиихэдээ hайн бэлэдхэл гараhан, hалбариингаа технологие эрхимээр мэдэхэ ахамад мэргэжэлтэд цехүүдые хүтэлбэрилэгшөөр томилогдохо зэргэтэй. Ажалай эмхидхэлые иимэ гуримтай болгоходо, хүтэлбэрилхы үлүү звенонууд үсөөлэгдэхэ, мэргэжэлтэ бүхэн hалбариингаа бодото эзэниинь болохо байна бшуу. Нютагайнгаа эрхэ байдалые хараада абан, хүтэлбэрилхы аппарадай бүридэлые цехэй гуримда оруулха хэрэгтэй ааб даа. Тиихэдээ түрүүн ажахыдахи эмхидхэлэй талаар ямар бүридэлтэй байhаниие тодорхойгоор хаража үзэхэ, тэрэниие шэнэдхэн hайжаруулха. ажахын hалбаринуудые тус тустань мэргэжүүлхэ, үйлэдбэрие томодхохо талаар ямар арга боломжотой байhые хараада абажа шиидхэхэ, hүүлээрнь энээнэй үндэhөөр хүтэлбэрилхы аппарадай бүридэлые зүбөөр тогтоохо хэрэгтэй. Шэнэ гуримаар эмхидхэгдэhэн хүтэлбэрилхы звено бүхэниие мэргэжэлтэ толгойлхо ёhoтой.

Мүнөө сагта үйлэдбэридэ хабаатай бүхы юумэнэй мэдээсэлнүүдые таhалгаряагүйгөөр, саг соонь абажа, тэрэ дары зүб, түргэн зуурын шиидхэбэри гаргаха гээшэ тон шухала. Харин hайн телефонно. диспетчерскэ холбоогүйгөөр, транспорт үгыгөөр энээниие гүйсэдхэхэнь бэрхэтэй. Мүн элдэб мэдээсэлнүүдтэй документнүүд хүтэлбэрилхы аппарадта жэл бүри улам олоор ородог болонхой. Документнүүдые саг соонь согсолон бүридхэхэ, асуудал шиидхэхын тулада тоолон тодорхойлхы машинанууд баhал хэрэгтэй болохо байна.

Тобшолон хэлэбэл, хүдөө ажахын үйлэдбэрие, хүтэлэлгэдэ мэргэжэлтэдэй үүргые улам дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана.

С. ЖАНЧИПОВ,
эрдэмтэ зоотехник.
Кабанскын аймаг, Оймороой совхоз.

СВЕРДЛОВСКО ОБЛАСТЬ. Ураалай асбест шанаржуулдаг комбинадай коммунист, Социалис Ажалай Герой М. В. Коровиной хүтэлбэрилдэг экскаваторщигуудай бригада асбестын промышленность соогоо түрүүлэн табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Энэ бригада түсэбhөө гадуур 11 миллион тонно асбест шанаржуулаа. Техникэ болон түрүү технологи шадамараар хэрэглэжэ шадаhанай ашаар иимэ үндэр дүн туйлагдаа.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө мүрысөөндэ оролсон, үйлэдбэриин хэмжээе жэл бүри үргэдхэжэ экскаваторщигууд 1974 ондо 3 миллион 200 мянган тонно хадын шорой ашаглаха түсэбтэй юм. Энэнь 1973 онойхиhoo 2 миллион 650 мянган тонноор ехэ болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадын гэшүүд (зүүн гарhaа) Ю. Г. Абакумов, М. Гашков, М. П. Коровин, В. Г. Тарасов.

ТАСС-ай фотохроника.

ЗАЛУУ НАhАНАЙ АЛХАСА

Холшор залуухан 25 наhан! Энээхэн эдир наhандаа зарим хүнүүд хургаа даража тоолохо туhатай юумэ өөртөө шье, хүндэшье хэжэ үрдеэгүй ябадаг. Тиихэдэ нэгэ зариман ехэхэн юумэ хэжэ үрдидэг. Институт дүүргэжэ, наhанайнгаа мэргэжэл олодог, элдэб ажахын хүтэлбэрилэгшэд болодог, эрдэм наукашье шудалан ошодог, юрын малшанааршье хүдэлдэг. Иигэжэ бээ олоhон, ажалша баатар арад зонтойгоо хамта нэгэ алхаса доро ябаhан эдиршүүлэй тоодо Анна Бабудугданова ороно.

1967 ондо 10-дахи класс дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр саашадаа хэн болохо, яаха гээшэбиб гэжэ Анна сэдьхэлээ удаан зобоогоогүй hэн. Тэрэ үедэ «Победа» колхозой hубаряагай фермые комсомол-залуушуулай болгохо гэhэн хөөрэлдөөн гаража байгаа. Тиихэдэл эдир залуухан Анна түрүүшүүлэй тэргэдэ hаалишан боложо ороо бэлэй. Залуу басаган hаалишанай хүшэр хүндэ ажалhаа балайшье айгаагүй hэн. Юуб гэхэдэ, багаhаа хойшо малай хажууда хүн болоhон басаган малшанай ямаршье ажал hайн мэдэхэ, өөрөөшье хара багаhаа ажаллаhан юм. Гэбэшье hаалиин фермын 18—20 үхэр hааха гээшэ үмсын 1—2 үнеэ hаагшатай сасуулашагүй байгаа ааб даа. Нэгэдэхеэр, энэ фермэ мүнөөшье хүрэтэр оньhожоруулагдаагүй юм. Тиимэhээ hаалишад үбhэ, силос, бардаа, талха гараараа зөөдэг, үхэрнүүдэйнгээ хэбтэри hэлгэдэг, шабааhанhаань сэбэрлэдэг hэн. hүүлээрнь 20 үхэр hааха гээшэ hураагүй хүндэ хүшэр бэлэй. Анна түрүүшээр ядалдадаг. эсэдэг байгаа. Эндэл нүхэдэйнь туhалхада, ахамад hаалишадай залуу басагые дүнгэлсэхэдэ Аннын сэдьхэлдэ хэды hайхан болодог, хэжэ байhан ажалынь хэды хүнгэнөөр hанагдадаг hэм даа!

Тэрэ сагhаа хойшо аяар найман жэл үнгэршэбэ. Наймадахи жэлээ Анна hаалишанаар хүдэлжэ байна. Энэ хугасаа соо хэды ехэ hүн hаагдаа хаб? Хэрбээ Аннын найман жэл соо hааhан hүн бултыень суглуулаа hаа, hубаряагай фермын урдахануур зурын ошоhон Маарагтын горхон hүөөр үерлэхэ hэн ха! Иигэжэ үерлүүлээдшье яахамнайб, тоогүй олон үхи хүүгэд Аннын hааhан hүн ууба, үндын тэнжээ бээз, хото городуудай ажалшад тоhо зөөхэйень эдижэ, тарган hүөөрнь сайгаа hүлэжэ, сэдьхэлээ ханаадаг ёhoтой. Эдэ бүгэдые хүсэжэ, тоо томшыень абахын аргагүй. Анна Самбуевна Бабудугдановнагай хэhэн ажалайнь үрэ дүнгүүд өөрынь хэhэн хэрэгые юунhээшье үлүүгээр гэршэлнэ. Бабудугданова үнихэнэй колхозойнгоо түрүү hаалишадай тоодо ородог юм. Энэшье жэл 1.800 килограмм hүн үнеэн бүхэн-

Зураглал

hөө hааха социалис уялга абаад, тэрэнээ 10 hарын туршада соо үлүүлэн дүүргэжэ 2.100 килограммда хүргэжэ байна. Жэлэй дүүрэтэр бүришье ехые hааха зорилготой. Урдашье жэлнүүдтэ энээнhээ бага бэшые hааhан hэн.

Харин табан жэлэй түсэбые Анна 4 жэл хаба соо дүүргэхэ гэhэн уялга абаад, хүдэлжэ байна. Абаhан уялгаяа амжалтатай дүүргэхын тула Хангил фермын hаалишан Ц-Д. Нимасараеватай мүрысэн хүдэлдэг гээшэ.

Мүнөө ажалдаа дүршэлтэй болоhон түрүү hаалишан Анна Самбуевна Бабудугданова КПСС-эй гэшүүн болонхой. Тиимэhээ гансашье хара амяа хараад, ажалаа мэдээд ябадаггүй, харин нютагайнгаа ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, залуу нүхэдтөө туhалдаг байна.

Д. ДЫЛГЫРОВ.
Яруунын аймаг.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ БОГОhЫН УРДА

Хори, Хэжэнгын аймагуудай ажалшад XXIV съездын шиидхэбэри бэелүүлэн, юhэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө жэлhээ жэлдэ хоорондоо договор баталаад, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлдэг болонхой. Энэ хоёр аймагай ажалшадай хоорондохи социалис мүрысөөн сагай ошохо бүри улам ехэ далайсатай болоно гэжэ тэмдэглэмээр.

Манай аймагай малшад Хэжэнгынгээ малшадтай дүй дүршэлөөрөө андалдажа байдагынь мэдээжэ ааб даа. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ аймагай түрүү хонишод Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тогмитова, республикын габьяата малшад Д. Ц. Гончиков, Ш. Г. Базаров, болон бусад түрүү хүнүүднай нэгэнтэ бэшэ хүршэ аймагайнгаа түрүү малшадта айлшалжа, ажалайнгаа дүй дүршэл тухай хөөрэлдэhэн байна. hаяхан Хэжэнгын аймагай түрүү хонишод: Ленинэй орденто Ц. Б. Цыденова, тэрэнэй нүхэр А. Б. Нимаев болон бусад баhал манайда ерэhэн, мүрысэгшэдэйнгөө ажалаар hонирхоhон байнад. Энэнь яhала hайшаамаар гээшэ.

Манай аймагай партийна организаци 1974 оной түсэбүүдые, социалис уялгануудаа hайнаар дүүргэхын түлөө элдэб хэмжээнүүдые хараалhан, бэелүүлhэншье байна.

Жэшээлхэдэ, малай үүлтэр hайжаруулха зорилгоор 460 толгой үүлтэртэ эбэртэ бодо мал, олон толгой хонидые аймагай совхозууд худалдан абаа hэн.

Энэ жэлдэ малай тоо саашадань олошоруулхын түлөө аймагаймнай совхозууд типовой барилгануудые хэжэ шадаа. Дээдэ-Тайлсада, Доодо-Анаада эбэртэ малай комплекс, Баруун-Хасууртайда, Тээгдэдэ, Хасууртайда малай типовой байранууд, мүн хонидой байранууд, ажалшадай hууха гэрнүүд баригдаа.

Мүн малай тэжээл ехээр бэлдэхэ талаар аймаг дотор хэдэн хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Жэшээнь, нуга сабшалан hайжаруулха зорилготойгоор Байсын-Эбэрэй, Баруун-Амгалантын системэнүүд бүтээгдэhэн гээшэ. Олон жэлэй ногоон 1.629 гектар газар дээрэ энэ жэлдэ таригданхай. Ерэхэ жэлэй ногоо ургуулхын тула 467 центнер олон жэлэй ногооной үрэhэн суглуулагдаа.

Социалис мүрысөөндэ оролсоhон Хүрбын совхозой М. Шевченкын, Д. Ракшаевай, Анаагай совхозой Е. Ринчиндоржиевай, А. Степановай, П. Пластинынай бригадануудай hайнаар ажаллаhанай ашаар 1974 ондо гектарhаа 22—26 центнер үбhэ абадаг болообди. Энэ мэтээр сабшалан hайжаруулха хэрэг улам үргэдхэхэ зорилго аймагай партийна организаци урдаа табинхай. Сабшалан hайжаруулхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёhoтойбди. Мүнөө үбэлэй үедэ аймаг доторнай саг үргэлжын 18 отрядууд, звенонууд сабшалан дээрэ ажаллажа байнад.

Энэ асуудалда анхаралаа табиhанhaa боложо ган гасууртай энэ жэлдэ үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ үлүү үбhэ абаhан байнабди. Илангаяа Хүрбын, Дээдэ-Тайлсын, «Георгиевский» совхозууд сабшалан дээрэ ехэ ажал ябуулна, социалис мүрысөөе зүбөөр эмхидхэжэ шадана.

Мүнөө аймагаймнай совхозууд гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө октябриин 23-да дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 4 мянгаад центнер hү жэлэй дүүрэтэр тушааха байна. Hooho, үндэгэ гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэхэнь. hаяар мяха тушааха түсэб дүүргэгдэхэнь. Гүрэндэ хүдөө ажахын продукци худалдаха талаар Дээдэ-Тайлсын, Хориин, Хүрбын совхозууд горитой амжалта туйлаа.

Габшагай ажалай габьяа харуулhан, социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, баясама hайн үрэ дүнгүүдые туйлаhан хүнүүднай олон. Дээдэ-Тайлсын совхозой hаалишад — А. М. Газизова, М. Д. Банзаргашеева, Анаагай совхозой хонишод Г. Д. Доржиева, О. Т. Тагаров, Хориин совхозой хонишод К. М. Танганов, Ц. Ц. Шамбалова, Хүрбын совхозой үхэршэд Д. Е. Лундуков, Х. Н. Казазаев болон бусад эрхим ажалшадаймнай тоодо оролсоно.

Аймаг дотор 20 гаран түрүү хүн юhэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргээд, арбадахи табан жэлэй түсэбөөр ажаллажа байнад.

Хоёр аймагай хоорондохи мүрысөөндэ гансал хүдөөгэй ажалшад хабаадалсадаг бэшэ, баhа промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд хабаадалсадаг юм. Леспромхозуудые абая. Энэ жэлдэ, аймаг дотор 12 томодхогдоhон модо бэлдэлгын бригаданууд эмхидхэгдэhэн юм. Мүн 7 бригада даажа абаhан машина, техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, 1,5 халаан соо модо бэлдэхэхэ гуримда оруулагдаа hэн. Леспромхозуудай хүдэлмэришэд юhэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй даабари болзорhoонь урид дүүргэхын түлөө өөhэд хоорондоо мүрысэhэн байнад. Энэ мүрысөөндэ эршэтэй шангаар хүдэлжэ, Хориин, Хандагайн, Дээдэ-Үдын леспромхозуудай хүдэлмэришэд жэлэйнгээ түсэбые болзорhoонь урид дүүргээ.

Социалис мүрысөөндэ тон hайн амжалтануудые «Бурводстройн» ПМК-гай, районно «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй коллективүүд ба бусад предприятинууд амжалтануудые туйлаhан байна.

Энэ бүхы амжалтанууд хадаа аймагай бүхы партийна эмхинүүдэй, коммунистнуудай, комсомолшуудай, арад зоной дунда үргэн ехэ ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулhанай, мүн социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ шадаhанай ашаар туйлагдаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Аймагай партийна организаци жэлэй эхиндэ КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «Партида, совет арадта Хандалгые» үргэнөөр зүбшэн хэлсэhэн, ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэдхэhэн, социалис мүрысөө дэлгэрүүлhэн байна. Мүнөө үедэ аймаг дотор 239 политинформатор, 367 агитаторнуудhаа гадна, хэдэн арбаад эдэбхитэд. пропагандистнар, лекторнүүд, соёл-культурын ажалшад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, ажалшадые коммунис ёhoop хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, тэрэшэлэн юhэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ хабаадана.

Малай үбэлжэлгын халуун үедэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй эрилтэнүүдые hайнаар хангахын түлөө «Знани» бүлгэмэй, соёл-культурын, элүүрые хамгаалгын, хүн зоной ажаhуудалые хангалгын, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамтаран комплексно хангалга аймаг дотор бэелүүлэгдэжэ байна.

Аймагай ажалшад үүсхэл эдэбхи гаргажа, эмхитэйгээр, шанга журамтайгаар ажаллан, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ үшөө ехэ амжалта туйлахань лабтай.

Д. ДАГБАЕВ,
КПСС-эй Хориин райкомой секретарь.

hАРАДАА НАЙМА МЯНГАН КУБОМЕТР

Түрүү дүй дүршэл!

Бага гаргашатайгаар. hайн шанартай модо бүри ехээр бэлдэхэ гэhэн зорилго «Забайкаллес» комбинадай хүдэлмэришэд урдаа табяад, шэнэ онол арга хэрэглэн, үдэр бүри улам эршэтэйгээр хүдэлнэ. Комбинадай олохон хүдэлмэришэд үндэр бүтээсэ туйлажа, hайшаал магтаалда хүртэнэ. Хурамхаанай леспромхозой бэрхэ хүдэлмэришэн Василий Петрович Парамонов 1969 ондо 1,5 халаан соо модо бэлдэхэхэ шэнэ онол арга хэрэглэжэ эхилhэн юм. Эдэнэр жэлдээ 35 мянган кубометр модо бэлдэхэхэ даабаряа 45—46 мянган кубометртэ хүргэжэ, манай республика дотор үзэгдөөгүй амжалта туйлаhан байна. В. П. Парамоновой даалаг бригадын коллектив 3 жэл 55 үдэр соо 145 мянган кубометр модо бэлдэхэжэ, юhэдэхи табан жэлэйнгээ даабари болзорhoонь урид дүүргэгээ бэлэй. 1,5 халаан соо модо бэлдэхэхэдэ ехэ аша үрэтэй байhаниинь яhала эли тодо болоодхино ха юм даа.

Теэд Василий Петрович Парамонов туйлаhанаараа hанаагаа заhаад ябадаг хүн бэшэ. Тэрэ Томскын, Тюмениин, Эрхүүгэй модо бэлдэхэгшэдэй ажал хэрэгээр hонирходог. «Лесная промышленность» газетэ захижа абадаг. Модошод ямар шэнэ онол арга хэрэглэнэб? Тэрэниие ехэл анхаралтайгаар шэнжэлэн үзэдэг. КПСС-эй Томскын, Тюмениин, Вологодско обкомуудай модо бэлдэхэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар хэhэн хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай гаргаhан КПСС-эй ЦК-гай тогтоол Хурамхаанай леспромхозой хүдэлмэришэдэй анхаралые татаhан юм. Үшөөл хүсэд хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд бии байна бшуу.

Жэшээлхэдэ, Тюмениин областиин «Комсомольский» леспромхозой суута хүдэлмэришэн Павел Васильевич Попов томодхогдоhон бригада эмхидхэнхэй. Бригададань 22 хүн. Халаан соогоо 800—850, заримдаа 900 кубометр модо бэлдэхэнэ. Хүн бүхэн дээрэнь абаад үзэхэдэ, 48 кибометр! Василий Петрович Парамоновой хүтэлбэрилдэг бригадынхид 1,5 халаан соо хүдэлхэдөө үдэрынь хүн бүридөө 24—25 кубометр модо бэлдэхэнэ ха юм. Томодхогдоhон бригада эмхидхээ hаа, аша үрэнь бүри ехэ болохо байна бшуу. Василий Петрович Парамонов энээн тухай бодомжолон ябадаг бэлэй.

Байгша оной август hара соо Итанцын леспромхозой хүдэлмэришэн Леонид Мельников томодхогдоhон бригада эмхидхээд, модо бэлдэхэжэ эхилбэ. Эдэнэй дүй дүршэл Василий Петрович Парамоновой анхаралые татажа эхилбэ. Августын hүүл багаар «Забайкаллес» комбинадай түрүү хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд Итанцын леспромхозой Кикын пунктда сугларжа, түрүү дүй дүршэлэй hуралсал үнгэргэhэн юм. Тиихэдээ Леонид Мельниковэй бригадын хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгтэйнь дүтэ танилсаhан байна.

Мельниковэй бригадада 18 хүн хүдэлнэ. Т-4 түхэлэй хоёр трактор. Эдэ тракторнуудай эбдэрээ hаань, hэлгэхэ гурбадахи трактор бригададань бии. Эдэнэр гидроклин хэрэглэжэ, модо нарин зурууд болгон унагаана. Тус бригадын коллектив халаан соогоо 320—330 кубометр модо бэлдэхэнэ. Трактор, модо отолдог хюрөөнүүд бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана.

Томодхогдоhон бригада Хурамхаанайшье леспромхоздо эмхидхэжэ болохоор ха юм. Василий Парамонов Мельниковэй бригадын хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгтэйнь танилсаад байхадаа энээн тушаа леспромхозойнгоо главна инженер Степан Солкинтой хөөрэлдэhэн юм. Эдэнэр леспромхоздоо бусаhаар томодхогдоhон бригада эмхидхээ бэлэй. Энэ бригадые Василий Парамонов хүтэлбэрилхэ болобо. 5 хүниинь модо отолхо, 5 хүниинь трактор жолоодохо, 3-ниинь гэшүүhэ отолхо, 3 чокеровщигуудтай. Бэшэниинь модоной гэшүүhэ суглуулжа галдаха даабаритайнууд. Энэ бригадын хүдэлмэришэд 1,5 халаан соо хүдэлнэ.

Үглөөнэй 7 часта 12—13 хүн ажалда гарана. Эдэнэй дүрбэниинь модо отолно. Хоёр трактористнар модо таллуулан шэрэнэ. Гурбан хүниинь модоной гэшүүhэ сэбэрлэдэг байха юм. Үдэрэй 12 часта хоёр тракторист, чокеровщигуудтайгаар ерэжэ, отологдоhон модо таллуулжа ороно. Эдэнэр 250—300 метр газарта модо шэрэнэ.

Парамоновой бригадын хүдэлмэришэд хэдэн мэргэжэлтэй зон байха юм. Василий Парамонов өөрөө трактор жолоодоходоошье, модо отолходоошье, модоной гэшүүhэ сэбэрлэдэг БС-1 түхэлэй машина хүдэлгэхэдөөшье бэрхэ юм. Тэрэ эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлэн Улаан-Үдын ой модоной техникумдэ заочноор hуралсана. Бригадынь гэшүүн, бэрхэ модо отологшо Геннадий Низовцев мүн лэ техникумдэ hурадаг байха юм. Энэ бригадын хүдэлмэришэд модо бэлдэхэхэ ажал hайн мэдэдэг зон.

Василий Петрович Парамоновой даадаг томодхогдоhон бригадын коллектив октябрь hара соо 8.800 кубометр модо бэлдэхээ. Ноябрь соо Хурамхаанда сапан ехээр орожо, нилээд бэрхэшээлнүүд дайралдаба. Гэбэшье энэ бригадын коллектив 7.400 кубометр модо бэлдэхэбэ. Эдэнэр декабрь соо 8 мянган кубометр модо бэлдэхэхээр шиидэнхэйнүүд. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэл даа.

К. ЖАМЬЯНОВ.

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ hОНИН

ЕХЭ ЗОРИЛГО, ГАБШАГАЙ АЖАЛ

ГОРЬКИЙ. (ТАСС-ай корр.). 1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй, ороной 1975 оной гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые зүбшэн хэлсэhэн СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэриин хойноhoo эндэхи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ телевизионно заводой коллектив анхаралтайгаар адаглаhан байна. КПСС-эй ЦК-гай hаяхан болоhон Пленум дээрэ совет арадай үмэнэ партиин табиhан зорилгонууд бидэнэртэ дүтэ, ойлгосотой юм гэжэ заводой парткомой секретарь А. Македошин хөөрэнэ. Пленумэй шиидхэбэринүүдые заводой коллектив ажал ябуулгынгаа хүтэлбэри болгон, хүлеэн абаhан байна.

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ предприятиин хүдэлмэришэд дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаа: үйлэдбэриин хэмжээнэй талаар түсэбтэ табан жэлэй даабарие — декабриин 5 болотор, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө августын 20 болотор дүүргэхэ. Арад зондо шухала хэрэгтэй эдлэл хэрэгсэл — «Чайка-206» түхэлэй телевизорнүүдые бүтээн гаргалгаяа нилээд үргэдхэхэ ёhoтойбди. Эрхим классай «Чайка-710» түхэлэй үнгэтэ телеприемник бүтээн гаргажа эхилхэбди. Эдэ хараа түсэбүүдые бэелүүлхын тула коллектив шэнэ техникэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэрие жолоодон хүтэлбэрилхэ шэнэ арга нэбтэрүүлхэ шухала. Шэн габьяатайгаар ажаллажа, түсэбтэ табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэхэ тухай партиин уряада харюусажа, предприятиин коммунистнууд, бүхы ажалшад хүдэлхэ ёhoтой.

БАМ-ай БАРИЛГА ЭНДЭhЭЭ ЭХИЛНЭ

УСТЬ-КУТ (Эрхүүгэй область). (ТАСС-ай корр.). Байгал-Амарай түмэр зам дээрэ хэгдэхэ хүдэлмэри айхабтар ехэ юм. Усть-Кутhаа Байгалай тоннель хүрэтэр 450 километрhээ үлүү гол ба станционно түмэр зам табигдаха байна. Энэ хүдэлмэрине болзор соонь дүүргэхын тула барилгашад звено хабсаргаха түрүүшын баазые барижа эхилээ. Оньhон түхеэрэлгэнүүдэй ашаар рельснүүд, шпаланууд звено болгон холбогдоод, удаань эдэниие табижа hуулгаха байна. Иимэ арга барилгын хүдэлмэрие нилээд түргэдхэхэ юм.

Баазын талмай дээрэ 60 мянга гаран кубометр шорой малтагдаа, харгы hуулгаха газар бэлдэгдээ. Тиигээд хабсаргалгын хүдэлмэри хэгдэхэ байна.

ГРУЗИИН МРАМОР

ТБИЛИСИ. (ТАСС-ай корр). Тилави гэжэ хотоhoo хэдэн арбаад километрэй газар Накоргали гэжэ хадада мрамораай ехэ нөөсэ баялиг добо. Геологуудай тоо тодорхойлhоной ёhoop, нөөсэ баялигуудай 14 процентнь томо ехэ мраморой хада, таарамжатай байна.

Мүнөө Грузида энэ үнэтэ шулуунай ашагта малтай 6 газар элдүүрилнэ. Лопотьтохи сагаан мраморой гоё hайхан байhаараа алдаршанхай. Тэрэниие үйлэдбэрилэн абадаг Тетрицкаройска сланцево-мраморай комбинат 30 мянга хүрэтэр кубометр мраморай ... та абажа, жэл бүри ... хэдэн арбаад хото городуудта, харин гүрэнүүдтэ ... гээдэг юм. Лопотьтохи ... та малтамалтай газарта шадар олдоhон уурхай лавсыа комбинадта мраморой плита абалгые нилээд ... хэхэ байна.

ЭЛЕКТРОНИКОДО ШУХАЛА ХЭРЭГТЭЙ СААРhАН

МАЛИН. (Житомирская область). (ТАСС-ай корр. Янушевский). Багахан дулаае барижа абадаг ... hа үйлэдбэрилэн гаргаха эндэхи саарhанай фабрика түрүүшынгээ продукци ... бэ. Жэлдээ тэрэ 500 ... саарhа гаргаха юм. ... приятиин шэнэ продукци медицинэдэ, электроникэдэ, космонавтикада, ядерна физикэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

АРАДАЙ АМАН ЗОХЕОЛОЙ ФЕСТИВАЛЬ

ЭЛИСТЭ. (ТАСС-ай корр. Ю. Юдин). Арадай аман зохёолой республиканска ... рүүшын фестиваль ... арадай эртэ урдын ... хуримай ёhо заншалаар ... рэбэ. Үльгэр онтохо түүрэ... шэдэй мүрысөөн хоёр ... турша соо болоо. Оро... раин, хальмаг арадуудай ... тэ урдын дуунуудые, ... онтохонуудые хүнүүд ... hан байна.

Шэнэ дуунууд, ёhо заншалнууд фестивалиин программада ехэ hуури ...

ПОЛИИН ТҮҮХЫН ДЭБТЭР

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС-ай корр.). Приморьин ... хоз, совхозуудай газар ... ряалангай 200 мянган ... тарые шэнжэлхэ хүдэлмэри «Росгипрозем» институдай Алас-Дурнын филиалай ... рядууд дүүргэбэ. Олон ... лэй ургамалнуудые, ... райгар, соя, овощ, ... ха тариха талмайнуудые ... дүүрилхэ проектнүүд ... даа.

Гектар бүхэнөө ашаг ... ехэтэйгээр элдүүрилэн ... лахадань, таряашадта ... hалха дэбтэрнүүдые ... совхозуудта үгтэhэн ... Газар элдүүрилхэ ... hанамжа, дурадхалнууд ... төө.

Соёлшод — хүдөөгэй ажалшадта

АЛЬГА ТАШАЖА УГТАНА

1.

ХЭЖЭНГЫН аймагай Мог...он тосхоноор ябажа үзөө ...гүт? Худан голой эрьеэр ...ан нэмжыһэн энэ тосхон ...нилээд олон хүн зон ажа...даг. Энэ тосхон — Худа...й совхозой түб бууса.

Үбэлэй үдэшэ. Тосхоной ...сэ һаруул. Электрын ...эл хурсаар яларна. Хү...дэй хүл доро саһан шар...ганажа, ямаршьеб нэгэ ...эй саахар жажалһые һа...лаад орхино. Буурал са...н жабар тооһоржо, хүнүү... хасар, шэхыень шэм...м гүүлээд орхино.

Соёлой байшанда дүтэл..., ирагуу буряад дуунай ...га хонгёогоор зэдэлнэ. ...мнай юуб гэхэдэ, Могсо...ой соёлой байшангай ...гэдэхи агитационно-уран ...ханай бригадынхид ээл...этэ репетициеэ хэжэ бай...

Энэ агитбригада «Худанай ...гинууд» гэжэ нэрэтэй ...а. Үсөөхэн хүнүүдһээ бү...эһэн энэ агитбригадын ...үүд ажахыгаа гүүртэ, ...мэдэ ошожо, концерт ха...лдаг юм.

— Мүнөө малай үбэлжэл...ы халуун хаһа эхилээд ...на. Тиимэһээ малшадые ...я культурын талаар хан...а хэрэгтэ манай соёлшод ... анхарал хандуулна. ...ар манай агитбригада ...шадта ошохонь, — гэжэ ...анай совхозой ВЛКСМ-... комитедэй комсомолой ...II съездын делегат Цы...жап Гунсуев хөөрэнэ. — ...тбригадын маршрудынь ... Агитбригадын гэшүүд ...ынгаа малшадай байра ...эндэ хүрэхэ юм. Тэндэхи ...ан булангуудые түхеэ...хэхэ юм. «Дайшалхы ...даһан», «Сахилгаание» ...алсаха, социалис мүры...эй дүнгүүдые тоололсо... орон ба хилын саанахи ...эй һонинуудтай танил...ха.

...гитбригадын концертын ...рамма яһала һайнаар ...гданхай. Буряад ба ... дуунууд, хатарнууд, ...ермединүүд, шог ёгто зү...үүд программада оруу...данхай.

Загаһатын соёлой бай...гай дэргэдэхи уран һай...й бүлгэмэй артистнууд ...ертын шэнэ программа ...эд байна.

...аяшаг эдэ артистнууд ...анын совхозой Булаг ...оной ажалшадай урда ...ерт табиба.

...луб соо хүн зон олоороо ...арба. Табигдаһан лэ но... бүхэндэ хүнүүд альга ...а. Концертын програм... Света Доржиева Лиза ...льева хоёр хүтэлбэри... Эхэнэрнүүдэй вокальна ...мбль Ч. Павловай, Д-Д. ...сараевай дуунуудые хан...даба. Харин хүбүүдүүд ...шалхы хатар» гүйсэдхэ... Уран һайханай бүлгэмдэ ...итэй хабаадагша трак...ст Бата Уладаев буряад ...уудые уран гоёор дуу... Мүн мал шахан тарга...даг түүртын хүдэлмэри... Савелий Гаврилов, сле... Семёнов, тугалшан Га... Воробьёва, хонишон ...лай Куржумов гэгшэд ...концертдэ эдэбхитэйгээр ...даба.

Д. САМБУЕВ,
«Хэжэнгын гол» ...тын хүдэлмэрилэгшэ.

II.

...НХЭНЭЙ аймагай соёл... үбэлжэлгын үедэ мал...а ошожо, концерт, наа...аруулдаг байна.

...нэ һаяхан худалдаа ...аанай хүдэлмэрилэгшэд, ...үүд, соёлшодһоо, ажа...лай комбинадай тү...гшэдһөө бүридэһэн ...оезд аймагай «Сиби... колхозой малшадта ...

...магай соёлой ордоной ...дэхи агитационно-уран ...най бригадын гэшүүд ...адта концерт харуулаа. ...ан Подлосинский со... инструмент дээрэ уран ... наадажа, малшадай ...мэ альга ташалганда ...э. Тиихэдэ Геннадий ...аев, Иван Усольцев ...д гитара дээрэ наадаа. ...д Анна Нагаева, Ва... Потеев гэгшэд ород ...удые уран гоёор хан...даа.

...хэнэй участково боль... эмшэлэгшэд малша...ее үзэжэ, элүүр энхые ...алгын, үбшэ хабшан...һэргылгын хүдэлмэри ...ба. Харин ажаһуудалай ...надайхид малшадһаа ...захил абаа. Автолав...жолоошон-наймаалагша ...оменцев элдэб янзын ...раа малшадта худалдаа. ... агитпоезд «Сибиряк» ...ой Түхэреэнэй, За... Ахалигай һаалиин ...нүүдтэ хүрөө.

...ар энэ агитбригада ай... ондоо ажахынуудай ...дта ошохоор бэлдэжэ...

С. ТЫРХЕЕВА,
«Саяан» газетын ...иин хүдэлмэрилэгшэ.

ЭРХИМЭЭР ҺУРГАХА, ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

Һуралсалай шэнэ программануудые удаа дараалан нэбтэрүүлһэнэй ашаар һурагшадай эрдэм мэдэсэ жэлһээ жэлдэ дээшэлжэ байна. Жэшээнь, манай Загастайн дунда һургуулиин һурагшадай успеваемость үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ 99,1 процент болоһон. Һурагшадаймнай эрдэм мэдэсэ бүри гүнзэгы боложо, һурагшадаймнай 32 процентнь «5», «4» гэһэн сэгнэлтэ дээрэ һураа. Һургуулиие мнай дүүргэһэн үхибүүдэй 25 процентнь дээдэ һургуулинуудта ороһон байна. Дээдэ һургуулинуудта орохо конкурсын шанга эрилтэтэй байһание хараадаа абабал, энэ муу бэшэ дүн болоно бшуу. Манай һургуулиин 66 багшанарай хахадһаа үлүүнь 100 процент успеваемостьтайгаар үнгэрэгшэ һуралсалай жэлые дүүргээ. Багшанар Наталья Аюшеевна Нимбуева, Светлана Гендеповна Жамбалова, Зинаида Дабаевна Дабаева, Доржи Рабданович Очиров, Цырема Очировна Дандарова болон бусад эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлаба. Багшанарнай богони болзор соо һуралсалай шэнэ программануудые бэелүүлжэ шадаа. Шэнэ программанууд һурагшадай юрэнхы эрдэмэй бэлэдхэлые эли бодо һайжаруулха, үхибүүдэй ухаан бодолые хүгжөөхэ уялгатай. Тиихэдээ үхибүүдтэ олон тоото мэдээсэлнүүдые үгэхэһөө гадна, ном заалгые методическа дээдэ хэмжээндэ табиха ушартай бшуу. Һуралсалай шэнэ программада шэлжэн оролго хадаа заншалта болоһон гэхэ гү, али ном һудар зааха тушаа тогтонижоһон онол аргые ондоо шэнэ удхатай болгохо хэрэгтэ багшанарые уялгана. Тиимэһээл багшын үүргэ хубилжа, тэрэ эрдэм һургаалтай танилсуулхаһаа гадна, ном зааха талаар ёһотой эрхилэгшэ, эмхидхэгшэ болохо жэшээтэй.

Иимэ онол арга хадаа олон жэлэй хүсэл оролдолгоор туйлагдадаг.

Манай һургуулинууд нэгэ доро хоёр шухала хэрэг шиидхэхэ арга боломжотой. Тэрэнь юуб гэхэдэ, үхибүүдэй анханай арга шадабарииe улам батадхан, эрдэм шудалха дура зоригыень зохидоор хүмүүжүүлхэ онол арга болоно. Бага балшар наһанһаань бэлиг шадабаритай байһан үхибүүдэй ухаан бодолые баяжуулха, тэрээндэ шадаал һаа, гүнзэгы эрдэм олгуулха, һургуули дүүргэһэнэйнгээ удаа һурагшанар өөһэдынгөө саашанхи зорилгые бэелүүлжэ, эрдэм мэдэсэеэ улам дээшэлүүлжэ, Эхэ орондоо аша туһатай, эрдэм бэлигтэй болохоор хүмүүжэхэ гээшэ гол шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Ерээдүйнгөө мэргэжэлые бүри һургуулида һуража байхадаа шэлэн абаха хэрэгтэнь һурагшанарта зарим багшанар үшөөл һайн туһаламжа үзүүлжэ шаданагүй гэжэ һанамаар.

Залуушуулые хүмүүжүүлэлгэ — олониитын хэрэг. Багашуулые дүрбэн тэгшээр һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ түрэлхид, ниитын эмхинүүд эдэбхитэйгээр хабаадажа, багшанарта саг үргэлжэ туһалжа байха зэргэтэй.

Манай һургуулиин багшанар үхибүүдэй түрэлхидтэй нарин нягта харилсаа холбоо байгуулха талаар ямар хүдэлмэри ябуулдагыень хаража үзэе. Һургуулиимнай классуудай хүтэлбэрилэгшэд (эдэнэй тоо 32) 1974 — 1975 онуудай һуралсалай жэлһээ эхилжэ, түрэлхидэй 50 гаран суглаа үнгэргэжэ, һуралсал хүмүүжүүлгын асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэһэн байнад. Гадна нэгэдэхи четвертиин дүнгөөр бүхы һурагшадайнгаа түрэлхидыень урижа, үргэн суглаа үнгэргэнхэйбди. Энээнэй хажуугаар багшанар саг үргэлжэ зоной дунда хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар лекцинүүдые уншадаг. Һургуули, түрэлхид, ниитын эмхинүүд хамтадаа залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриеэ яажа һайжаруулхаб гэһэн темээр һаяхан түрэлхидэй конференци үнгэргөө һэмди. Бидэнэр багашуулые ажалай, дайшалхы ба революционно ёһо заншалай жэшээнүүд дээрэ хүмүүжүүлхые оролдонобди.

Манай Тохой тосхондо ажал хүдэлмэреэрээ алдар суутай малшад, механизаторнууд, бусад мэргэжэлтэд олон гээшэ. Тэдэнэр һургуулидамнай ерэжэ, хөөрэлдөө үнгэргэдэг, маанадта һайхан һургаал заабари үгэжэ байдаг. Энэ тон ехэ удха шанартай. Жэшээнь, хэдэн олон орден болон медальнуудаар шагнагдаһан, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим малшадай нэгэн Еши Жамьянович Цоктоев ерэжэ, колхозойнгоо ажал хэрэг тухай 6-дахи «а» классай һурагшадта һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө һэн. Тэрэшэлэн врачнууд Т. П. Шорникова, О. П. Очирова, В. Д. Намсараева гэгшэд Сэлэнгын комсомолшуудай 50—60 онуудай ажал хэрэг тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнда хабаадаһан гурбан орден болон хэдэн олон медальнуудай кавалер Юмажап Доржиевич Дондуков, багша Семен Антонович Савинов гэгшэд үнгэрһэн дүлэтэ жэлнүүдээ дурдан, совет арадай тэмсэлшэн габьяа тухай хөөрэжэ үгөө.

Манай тосхондо үхибүүдээ һайнаар, түбшэн даруу абари зантайгаар хүмүүжүүлжэ байдаг айл бүлэнүүд олон. Жэшээлхэдэ, нүхэд Шараповтанай, Пурбуевтанай, Лямичевтанай, Власовтанай, Щаповтанай үхибүүд эрхим һайнаар һурадаг, журамтайнууд, ниитын ажалда абьяастай, урагшатай.

Хүмүүжүүлгын хэрэгтэ ниитын эмхинүүдэй ба түрэлхидэй эдэбхитэйгээр хабаадалсадагай үрэ дүн юуб гэхэдэ, манай һурагшад бэеэ һайнаар абажа ябадаг болонхой.

Гэбэшье бүхы түрэлхид үхибүүдээ тэгшэ һайханаар хүмүүжүүлнэгүй. Түрэһэн үринэрөө һула орхижорхиһон эхэ, эсэгэнэр үшөөл дайралдаһаар. 7-дохи классай һурагша, саг үргэлжэ хэшээлнүүдһээ тэрьелдэг, бусад нүхэдтөө хэрээгы хандадаг, номдоо муу һурадаг. Тэрэнэй эхэ эсэгэ хоёр хүбүүнэйнгээ һайнаар һураха хэрэгтэ туһалдаггүй.

Һургуулиин багша, долоодохи классай хүтэлбэрилэгшэ Валентина Дашинимаевна Шагдарова оло дахин тэрэнэй гэртэхинтэй хөөрэлдэһэн, пионерскэ отрядай зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байха юм.

Гэртээ муугаар хүмүүжүүлэгдэһэн үхибүүд һургуулида балай ехээр заһардаггүй. Тиимэ үхибүүд бусадта ехэ һаад хэжэ, багшанарые зобооно. Зариман үхибүүдыемнай һургуулил һургаха, хүмүүжүүлхэ юм гээд хэлсэдэг. Энэ зүб гэжэ хэлэхэгүй байнаб.

Бүхы эхэ, эсэгэнэр үхибүүдээ һургахашье, һайнаар хүмүүжүүлхэшье нангин уялгатай. Энээниие мартажа болохогүй.

Үхибүүдэй сүлөөтэй сагаа ашатай туһатайгаар үнгэргэхын тулада багшанар оролдожо, классһаа, һургуулиһаа гадуур ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

Жэшээлхэдэ, һургуулидамнай амаралтын үдэрэй клуб нээгдэнхэй, зугаа наадаанай үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ. Предметнэ болон хореографиин, хоорой, спортивна секцинүүд хүдэлнэ.

Мүн һургуулиин библиотекэдэ литературна үдэшэнүүд, шэнэ номуудые зүбшэн хэлсэлгээр уншагшадай конференци саг үргэлжэ үнгэргэгдэнэ. «Наран» гэжэ нэрлэгдэһэн амаралтын үдэрэй клубые Екатерина Григорьевна Тумашева хүтэлбэрилдэг, ехэхэн удха шанартай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулдаг. Энэ жэл типовой ёһоор баригдаһан спортивна шэнэ зал ашаглалгада тушаагдажа, бэеын тамирай хэшээлнүүд болон секцинүүдые үнгэргэлгэдэ угаа зохисотой болонхой.

Үхибүүд — манай ерээдүйн халаан, манай ерээдүйн жаргал мүн. Тиимэһээ һургуули, ниитын эмхинүүд, түрэлхид хамтадаа шэнэ үеын хүнүүдые хүмүүжүүлгэдэ хүсэ шадалаа бүрин гүйсэдөөр элсүүлхэ ёһотой.

Б. РАДНАЕВ,
Загастайн дунда һургуулиин директор, Буряадай АССР-эй габьяата багша.

Любовь Николаевна Молчанова 1947 ондо Ижевскэ медицинскэ институт дүүргээд, мүнөөшье болотор Хяагтын адагай участково больницада ахамад врачаар хүдэлнөөр зандаа. БурАССР-эй, РСФСР-эй габьяата врач Любовь Николаевна хүн зондо хүндэтэй болоноор үнинэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто, аймагай Совеэдэй депутат, врач-терапевт Л. Н. Молчанова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Улаан-Үдын аймагай Ивалгын лесхозой модо болбосоруулдаг цехтэ хүдэлдэг Леонид Михайлович Токаревой бригада жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь холо урид дүүргэбэ. Лесхозой цехүүдэй, ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ бригада түрүүлжэ ябана.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаһан Леонид Михайлович гол ажалайнгаа хажуугаар ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Профсоюзай месткомой гэшүүнээр тэрэ һунгагданхай. Илангаяа залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна.

Иигэжэ фронтовик Л. М. Токарев ажал хүдэлмэри дээрээ эрхим амжалта туйлажа, нүхэдтөө жэшээ харуулна. Тэрэнэй фото-зураг лесхозой Хүндэлэлэй самбарта гаргагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. М. Токарев.

Д. БАЛДАНОВАЙ фототекст.

ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ ШЭНЖЭЛГЭ

(„Совет буряад драматическа театр" гэһэн В. Ц. Найдаковагай ном тухай)

Ородой агуу поэт Николай Алексеевич Некрасов «Үбгэн эсэгэ» гэжэ поэмэ соогоо иигэжэ бэшээ һэн: «Байгалай саана аймшагтай балар дүлии газар бии».

Мүнөө энэ хизаар танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Ленинскэ национальна политикын илан мандаһанай ашаар үрые Буряад орон өөрынгөө айхабтар ехэ хүгжэлтөөр гэршэлэн харуулна.

Буряад ороной соёл культура Совет засагай жэлнүүдтэ урган һалбараа. Мүнөө Буряадай АССР-тэ Ленинэй орденто оперо болон балетэй, буряад болон ород драмын, куклануудай театрнууд, «Байгал» гэжэ дуу ба хатарай ансамбль, арадай театрнууд, соёлой институт бии.

Искусствын гайхамшаг мастернууд урган гараа. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, СССР-эй арадай артист, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Г. Ц. Цыдынжапов, СССР-эй арадай артистнууд Л. Л. Линховоин, Л. П. Сахьянова болон бусад болоно.

Буряадай театрай искусство тухай нилээд олон ном бэшэгдэһэн, ехэ шэнжэлгэнүүд хэгдэһэн. Буряадай эрдэмтэд республикынгаа искусство тухай олон ном бэшээ: «Бурят-Монголой АССР-эй искусство» (Москва, 1940 он), Л. Ходорковскаягай «Бурят-Монголой театр» (Москва, 1954 он), В. Найдаковой «Буряадай драматурги» (Улаан-Үдэ, 1959 он), мүн лэ тэрэнэй — «Буряадай драматическа искусство» (Улаан-Үдэ, 1962 он), «Совет Буряадай литературын түүхэ» гэһэн согсолбори (Улаан-Үдэ, 1967 он) болон бусад номууд.

1974 ондо Буряадай номой хэблэл В. Ц. Найдаковагай «Совет буряад драматическа театр» гэһэн номые хэблэн гаргаба.

Буряад драмын театрай бии болоһон, яажа хүгжэһэн тухай, мүнөө үеын байдал тухай дэлгэрэнгыгээр, ехэ анхаралтайгаар хэгдэһэн энэ шэнжэлэл тухай эндэ хөөрэхэ дуран хүрэнэ.

Үшөө 1962 ондо В. Ц. Найдакова «Мүнөөнэй буряад драматическа театр» гэһэн һонирхолтой ном хэблүүлээ һэн. Харин һүүлшын энэ хүдэлмэринь түрүүшын болон ондоо номуудта орходоо онсо илгарна. Энэ хүдэлмэри соогоо автор бүхы Совет засагай жэлнүүдтэ буряад драмын театрай хүгжэлтые эли тодоор, үргэнөөр харуулжа шадаа.

Революциин урда тээ Буряад орондо театрай түрүүшын туршалгануудай яажа бии болоһые, һүүлдэнь революциин, граждан дайнай (1917—1922 онууд) үедэ тэрэнэй хүгжэһые шэнжэлэн үзэхэ, эли тодоор, эрдэм наукын үндэһэн дээрэ харуулха гэһэн зорилго автор урдаа табяа.

Автор бэдэрэлгын, шэнжэлэлгын ехэ ажал хүдэлмэри хээ. Тэрэ үеын гар бэшэгүүдые олохо, хүдөөгэй артистнуудай ажал хүдэлмэриие шэнжэлхэ хэрэгтэй байгаа. Тиихэдэ хорёод, гушаад онуудта буряадай түрүүшын драматургнуудай бэшэһэн зохёолнууд ехэнхидээ гар бэшэг зандаа үлэшэһэн байна ха юм. Тэдэнэй олонхинь хуушан монгол, хуушан лата алфавит дээрэ бэшэгдэнхэй. Тиимэһээ автор тэдэ гар бэшэгүүдые нэгэрүүгээр бэдэрэн оложо, тэрэ үеын газетэнүүдые, архивай материалнуудые уншажа, нилээд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна бшуу. Театрай хүгжэлтын түүхые үргэнөөр харуулхын тула арадай аман зохёол, түүхэ, уран зохёол шэнжэлгэ, философи болон бусадые шэнжэлхэ хэрэгтэй байгаа. Буряадай театрай сценэ дээрэ Эхэ оронойнмай болон хилын саанахи авторнуудай зохёолнууд табигдадаг байгаа ха юм. Тиимэһээ автор Баруун Европын болон ородой классигуудай зохёолнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэхэ баатай болоо бшуу.

Буряадай театрай искусствын түүхые үргэнөөр харуулха зуураа, В. Ц. Найдакова тэрэнэй хүгжэлтые, ороной социально-политическэ ажабайдалые, ажалшадай үзэл сурталай хүгжэлтые, тэдэнэй соёл культурые шэнжэлэн гараһан байна бшуу. Театрай түүхые шэнжэлхэ гээшэ тиимэ бэлэхэн асуудал бэшэ, энэмнай обществаын соёл культурын ажабайдалтай, үзэл бодолтой сэхэ холбоотой гэжэ автор бодомжолно. Энэнь тон зүб гэжэ һанагдана.

Москва, Ленинград хотонуудай, автономно болон союзна республиканууддай театрнуудай ажабайдалтай, театр шэнжэлхэ үргэн дэлгэр литературатай авторай һайн танил байһые бидэнэр булта мэдэжэ абанабди.

Соёл культура болон искусствын талаар партиин, партийна областной организациин гаргаһан хүтэлбэрилхы документнүүдые В. Ц. Найдакова һайнаар мэдэнэ. Тиимэһээ эдэ документнүүд дээрэһээ үндэһэлжэ, совет засагай жэлнүүдтэ Буряадай национальна соёл культурын хүгжэһые марксис үзэл бодол дээрэ тулгалан харуулна бшуу. Тиихэ зуураа нүхэр Найдакова Буряадай театрай хүгжэлтэдэ үзэгдэһэн онсо илгаа шэнжэнүүд тухай мартанагүй.

В. Ц. Найдакова буряад арадай театрай соёл культурын хүгжэлтые жэл жэлээрнь хубаан хаража, искусствын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ ёрөо хүшэр хэрэг тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ. Мүн режиссернуудай ажал ябуулга болон тэдэнэй һургуулиие, сценын шэмэглэл, театрай шэнжэлэл болон олон тоото зүйлнүүдые автор ухамайлан үргэнөөр харуулжа шадаа.

Ангарын эрьедэхи буряад һууринуудта эмхидхэгдэһэн драматическа кружогууд тухай автор ном соогоо дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Усть-Ордын, Агын буряад драматическа театрнуудай ажал ябуулга мүн лэ үргэнөөр үгтэнхэй. Тэдэ театрнуудай 1941 — 1948 онуудта табиһан зүжэгүүд тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Буряадай мэргэжэһэн театр гуша гаран онуудта хүгжэлтынгөө үргэн харгыда гараа һэн гэжэ В. Ц. Найдакова тэмдэглэнэ. Тиихэдэ буряад театр ёһотой национальна репертуар байгуулжа, тэрэ үеын совет драматургнуудай болон классигуудай бүтээлнүүдые табижа эхилээ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан национальна драматургиин болон театрнуудай бүхэроссин хоёрдохи фестиваль дээрэ Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай коллектив һүүлшын харалгада хабаадажа эрхэлэ хүртөө һэн. Тиигэжэ буряад драмын театр Россин Федерациин, Москва, Ленинград, Куйбышев, Новосибирск, Петрозаводск хотонуудай театрнуудай коллективүүдтэй зэргэ хамта өөрынгөө уран бэлиг, шадабариие харуулһан байна. Энэмнай айхабтар ехэ амжалта болоно бшуу.

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай коллектив Москвада, Монголой Арадай Республикада, Хальмагта зүжэгүүдые табиһан байна.

Буряад драмын театрай сценэ дээрэ түрүүшынхеэ табигдаһан нютагай драматургнуудай зохёолнуудай ород болон ондоо хэлэн дээрэ оршуулагдадаг байһаниень В. Ц. Найдакова онсолон тэмдэглэнэ. Жэшээлхэдэ, драматург Цырен Шагжинай зүжэгүүд СССР-эй арадуудай болон социалис оронуудай арбан нэгэн хэлэн дээрэ оршуулагданхай. Тиихэдэ «Будамшуу» гэжэ комединь Яхадай, Татарай, Башкирай, Тувын, Хальмагай, Хакасай, Дагестанай театрнуудай сценэнүүд дээрэ табигдаа. Ц. Шагжинай «Шүдхэртэй сундуүг» гэжэ хоёрдохи комединь Латвиин, Казахстанай, Чувашай, Волгоградай, Пермиин, Уссурийскын, Болгариин, Монголой театрнуудта мүн лэ табигдаһан байна.

Эхэ оронойнмай ниислэл хото Москвада үнгэргэгдэһэн Буряадай искусство болон литературын декаданууд хадаа Байгалай эрьедэхи республикын соёл культурын туйлалтануудые эли тодоор гэршэлэн харуулаа һэн. Энээн тухай автор-шэнжэлэгшэ бэшэнэ.

Буряад драмын театрай хүгжэлтэ тухай шэнжэлэл хэхэдээ, В. Ц. Найдакова бүхы асуудалнуудта эрдэм наукын эрилтын ёһоор хандана. Драматургын зохёолнуудые, артистнуудай рольнуудай гүйсэдхэлгые автор хаража үзэхэдөө, зүб сэгнэлтэнүүдые үгэнэ, дутуу дунданнуудыень элирүүлэн харуулна. Эндэ үлүүсэ дэбэрэһэн нэгэшье ушар үгы. Авторай хэлэн даруу, тааруу.

Театр болон харагшадай хоорондохи холбоо барисаае шэнжэлэгшэ һайнаар харуулаа. Театрай хүдэлмэри харагшадай эрилтэтэй сэхэ холбоотой гэжэ эндэ ойлгонобди. Харагшадай һанамжа болон дурадхалнуудые автор үргэнөөр шэнжэлжэ үзөө. Тиигэжэ театрай зүжэг бүхэн харагшадай эрилтэдэ тааралһан, тэрээндэ хүрэмэ байна бшуу.

В. Ц. Найдаковагай бэшэһэн «Совет буряад драматическа театр» гэһэн ном хадаа эрдэм наукада болон ажабайдалда хэрэглэгдэхэ талаар ехэ удха шанартай хүдэлмэри болоо гээд һанагдана. Авторай хэлэн хурса, олондо ойлгосотой. Энэ хүдэлмэри хадаа театрай артистнуудта, режиссернуудта, драматургнуудта, уран зураашадта, театральна коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, хүгжэмшэдтэ, уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшадта ехэ туһатай байха гээд һанагдана. Театрта дуратай бүхы хүнүүд энэ номые һонирхон уншаха бэзэ гэжэ найдагдана.

В. ТРУШКИН,
А. А. Ждановай нэрэмжэтэ гүрэнэй Эрхүүгэй университедэй профессор.

Р. ШЕРХУНАЕВ,
А. А. Ждановай нэрэмжэтэ гүрэнэй Эрхүүгэй университедэй доцент.

ТОСХОНОЙ ХИНАГШАД

Агын Буряадай национальна округой мал ажал ехээр эрхилдэг «Родина» колхозой арадай хинагшадай ажал хэрэг урагшатай һайн ябана. Колхозой арадай хинагшадай бүлэгэй бүридэлдэ 51 хүн, тэрэ тоодо 27 коммунист, 6 комсомолец ороно. Энэ бүлэгые колхозой парткомой гэшүүн Мунхэжаргал Цыбиков хүтэлбэрилдэг юм. Байгша ондо арадай хинагшад хорин таба дахин хамтын шалгалта хэһэн байна.

«Родина» колхозой ажахын хурдан түргэнөөр хүгжэлтэдэ арадай хинагшад ехэхэн хубитаяа оруулаа. Ашаг үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнгаа түлөө бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ М. Цыбиков Шэтын областиин арадай хиналтын комитедэй Хүндэлэлэй грамотаар һаяхан шагнагдаһан байна.

Б. РАБДАНО,
ТАСС-ай корр.

Агын округ.

АНГУУШАДТА ТУҺАЛХААР...

Таймырай округой ажалшадай депутадуудай Совеэдэй гүйсэдкомой дэргэдэ «Урожай» гэһэн штаб эмхидхэгдэбэ. Тэрэнэй бүридэлдэ бэрхэ ангуушад, бэлэдхэлэй эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, эрдэмтэд ороһон байна. Агнууриин ажалые научна үндэһэ һуури дээрэ эрхилхэ, ангуушадта туһалха хэрэг шэнэ штабай гол зорилгонь болоно.

«Урожай» штабай даабаряар мүнөө ангуушад, эрдэмтэд ан гүрөөлэй ажабайдал, абари зан шэнжэлэн харана. Ан гүрөөлэй ажабайдал шэнжэлдэг эрдэмтэдэй мэдэлдэ самолёдууд, вертолёдууд, бусад техникэ үгтэнхэй.

Тус штабай үүсхэлээр «1974—1975 онуудай агнууриин хаһада Таймырай ан гүрөөлэй даб дээрэхи тоо» гэһэн брошюра гаргагдажа, ангуушан бүхэндэ үгтөө. Тэрэ брошюра соо агнууриин гурим хэблэгдэһэн байна.

Ю. СИДОРОВ,
ТАСС-ай корр.

Таймырай округ.

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДТА

ТУНДРЫН ҮХИБҮҮДЭЙ ҮЗЭГЛЭЛ

Энээхэн ном оройдоо 2600 хэһэгээр хэблэгдэһэн байбашье, олоной дунда мэдээжэ болоо. Тэрэ ном Тундрын эгээ эдир уншагшадта зорюулагданхай.

Ямало-Ненецкэ национальна округой Шурышкарска районой нэгэдэхи классай һурагшадта иимэ үзэглэл Ленинградай полиграфистнууд ба уран зураашад бэлэглэбэ. Энэ үзэглэл гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Авторынь — багша В. Е. Ануфриев. Эндэхи нютагуудта хори гаран жэлдэ багшалһан хүн. Энэ нүхэр ханты хэлэ һайнаар шудалһан байха юм.

В. Е. Ануфриевай үзэглэл — энэ округой үндэһэ яһатанай хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн түрүүшын ном бэшэ юм. Урдань ненец хэлэн дээрэ үзэглэлнүүд, түрэлхи хэлээр уншаха номууд хэблэгдэһэн байгаа. Тэдэ номуудые нютагай авторнууд — орошодой, загаһашад ба ангуушадай үхибүүд бэшэһэн байха юм.

Р. ПАВЛОВ,
ТАСС-ай корр.

Ямало-Ненецкэ округ.

КОНКУРС БОЛОО

Усть-Ордынск поселогто Эрхүүгэй областиин потребкооперациин наймаашад, эдеэ шанагшад болон кондитернуудай заншалта конкурс болобо. Областиин хүдөөгэй 20 гаран районой магазинууд болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай 100 гаран хүдэлмэрилэгшэ энэ конкурсдо хабаадаа.

Усть-Ордын национальна округой түлөөлэгшэд эрхим шадабаритай байһанаа эндэ харуулба. Округой түбэй «Юбилейный» универмагай хүдэлмэрилэгшэ Надежда Балханова эрхим наймаалагша, столовын хүдэлмэрилэгшэ Татьяна Андреева — эрхим кондитер гэһэн нэрэ солодо хүртөө. Тэдэнэртэ «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн тэмдэг, Советскэ Союзай городуудаар аяншалха путевко, мүнгэн шан барюулагдаба.

Национальна округто магазинууд, столовонууд ба кафенүүд улам олошорно. Худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой эмхинүүдтэ дунда һургуули ба ГПТУ дүүргэһэн олон залуушуул хүдэлдэг болоо. Тэдэнэр мэргэжэлэйнгээ нюусануудые ханамжатайгаар шудалжа байнхай.

А. ГАЙДАЙ,
ТАСС-ай корр.

Усть-Ордын округ.

НИИТЫН ЭРДЭМЭЙ ИНСТИТУТДА

Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэдэй политическэ һуралсалай теоретическэ семинар һаяхан болобо. Социологиин секторые даагша, түүхын эрдэмэй кандидат Г. Л. Санжиев оролто үгэ хэлэбэ. Һүүлээрнь һонин элидхэлнүүд уншагдаа.

«Буржуазна үзэл суртал болон ревизионизмтай тэмсэлгын мүнөө үеын шата» гэжэ темэдэ конференци болоо. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Д. Г. Дамдинов, эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд В. Бахаев, Г. Базарова, Д. Балбарова болон бусад элидхэлнүүдые хэһэн байна.

* * *

Хэлэ, бэшэгэй сектортэ хальмаг аспирант В. Очиргаряев һаяхан айлшалба. СССР-эй Наукануудай Академиин языкознаниин институдай аспирантурада һурана. Буряад нютагуудаар ябаха зуураа В. Очиргаряев диссертацидаа хэрэгтэй материал суглууһан, мүн манай институдай хуушан монгол хэлэнэй библиотекэтэй танилсаһан байна.

Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор Ц. Б. Цыдендамбаев һаяхан Хориин аймагаар, Шэтэ хото, Ага нютагаар ябажа ерээ. Шэтэ хотын архивта орожо, элитэ эрдэмтэ Г. Цыбиковэй гар бэшэлгэтэй танилсаһан байна.

Ага, Хорёор ябахадаа наһатай болоһон үбгэд, хүгшэдтэй уулзажа, тон һонирхолтой юумэ буулгажа абаһан юм. Яруунын аймагай Үльдэргэ нютагай хизаар ороноо шэнжэлгын музейгэй экспонадуудтай танилсаа. Тэндэ хадагалагдатай байдаг Шилдэй зангиин һэлмэ илангаяа һонирхолтой. Һэлмын эшэ дээрэ «1728 он» гэжэ һиилээтэй.

Мэдээжэ эрдэмтэ шэнэ жэлэй эхеэр Монгол орон ошохонь. Монголой баруун хойто, зүүн аймагуудаар ябажа, эрдэмэй хүреэндэ ажаллаха, мүн түмэд, баргууд угсаатантай танилсаха юм. Гадна Монголой буряад угсаатантай уулзажа, һонирхолтой материал суглуулхаар хараална.

* * *

Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй сектороой хүдэлмэрилэгшэ Э. Соколова Улаан-Үдын, Загарайн аймагуудаар аяншалаад бусаба. Буряад оронойнмай ород нютагуудта карымууд гэжэ һонирхолтой зон ажаһуудаг юм. «Хари» гэжэ буряад үгэһөө мүндэлһэн үгэ болоно. 1500, 1600 онуудаар ород хасагууд Байгал шадар зөөжэ ерэхэдээ, буряад һууринуудта дүтэ һууриһан, мүн буряад зонооршье гэр бүлэ болоһон түүхэтэй. Буряад басагадые хадамда абаһан, мүн буряад эрэшүүл ород басагадтай али оло гэрлэһэн намтартай.

Эрдэмтэ Э. Соколова карымуудай хэлэ, түүхэ шэнжэлхэ зорилготой.

Н. ХАЗУЕВ.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Бэрхэшээлтэ байдал улам хүндэрнэ

Капиталис оронуудһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй дунда экономическа бэрхэшээлнүүдэй улам хүндэржэ байһан тухай мэдээсэлнүүд олон. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнһээ хойшо тэдэнэр мүнөө үсынхиһөө хүндэ хүшэр экономическа бэрхэшээлтэ байдалда ороогүй юм. 1930-аад онуудта болоһон «Агууехэ кризистэл» адли экономическа хүндэ хүшэр байдал коммунис бэшэ оронуудые ехээр айлгажа байна гээд Американ недели бүхэндэ гарадаг «Ньюсуик» газетэ бэшэнэ.

Баруунай оронуудта эхилээд байһан экономическа шэнэ кризис өөрын онсо илгаатай. Үйлэдбэриин хэмжээнэй ехээр доошолхо ба хүнүүдэй ажалгүй болохо ябадалай заатагүй олошорхо һшар али нэгэ бүлэг оронуудта тохёолдоно бэшэ, харин хүгжэлтэ ехэтэй бүхы гүрэнүүдтэ үзэгдэнэ. Хоёрдохёор, үйлэдбэриин хэмжээнэй бага болохын хажуугаар валютын үнэ сэн унана, эд бараанай үнэ сэн яаха аргагүй дээшэлнэ. Гурбадахяар, үйлэдбэриин алишье талаараа урагшагүйдэжэ байһан энэ үедэ түлишын болон валютно-финансова кризисүүд зэргэшэн, капиталис оронуудай экономическа бэрхэшээлые улам ехээр гүнзэгырүүлнэ.

Капиталис оронуудай дунда гол һуури эзэлдэг Американ Холбоото Штадуудта экономическа кризис илангаяа ехээр тохёолдожо байна. США-да «Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээрхи үе соо экономическа эгээл ута, эгээл гүнзэгы кризис» ерэнхэй гээд «Ю. С. Ньюс энд Уорлд Рипорт» журнал тэмдэглэнэ. США-гай экономикодо тохёолдоһон энэ бэрхэшээлтэ байдал ойрын сагта тиимэ бэлэнээр усадхагдахаар бэшэ гээд недели бүхэндэ гарадаг энэ журнал соо тэмдэглэгдэнэ. Үйлэдбэриин хэмжээнэй бага болохо ба валютын үнэ сэнгэй унаха ябадал тон түргөөр үргэдэжэ байһаниие США-гай сенадай бюджетнэ комисси һанаагаа зобонгёор тэмдэглэнэ. Жэшээнь, США-гай автомобильна промышленностьда үнгэрһэн ноябрь һарада үйлэдбэриин хэмжээн 16 процентээр доошолһон байна. Зүгөөр орон доторнь үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы продукциин 17 процент автомобильна промышленностьда хүртэдэг гээшэ. США-да байрын гэрнүүдые барилга, холодильник, пылесос, телевизор болон үргэн хэрэглэлэй бусад эд бараа үйлэдбэрилгэ ехээр доошолжо эхилээ. Ажалгүй хүнүүдэй тоо 6 миллиондо хүрэжэ, оронойнь ажал хэжэ шадаха хүнүүдэй 6,5 процент болонхой. Ойрын сагта ажалгүй хүнүүдэй тоо 8—10 процент хүрэтэр дээшэлхэ гээд багсаагдана.

Экономическа иимэ бэрхэшээлтэ байдал тэрэшэлэн Баруун Европын оронуудта, Японодо, Канадада тохёолдонхой. «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудта ажалгүйшүүлэй тоо 4 миллион шахуу болоод байна. Япондо һүүлэй жэлнүүдтэ хүдэлмэришэдэй хүсэн дуталдадаг һаа, мүнөө хүдэлмэригүй хүнүүд 750 мянга болонхой, Англи кризисэй үзэгдөөгүй бэрхэшээлтэ байдалда ороод байна гээд премьер-министр Г. Вильсон һаяхан мэдүүлээ. Оронойнь түүхэдэ үзэгдөөгүй энэ бэрхэшээлтэ байдалай онсо илгаань юуб гэхэдэ, валютын үнэ сэн ехээр унана, үйлэдбэриин хэмжээн тогтууригүй доошолно. 1975 ондо эд бараанай үнэ сэн 25 процентээр дээшэлхэ гээд экономистнууд уридшалан багсаан хэлэнэ. Стерлингын нэгэ фунтын сэн һаянай тон ехээр унаба. «Юрэнхы дэлгүүртэ» Англиин хабаадалсаһан ушар хадаа өөрын экономикын бэрхэшээлтэ байдалые бүри ехээр муудхааба. Ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронуудтай худалдаа наймаа хэхэ ябадалда тогтоогдоһон хизаарлалтань орон доторнь саахараар дуталдаха ушарта хүргэбэ.

Дээрэ хэлэгдэһэн эдэ бүхы баримтанууд хадаа дэлхэйн капиталис оронуудай экономикын бүхыдөө бэрхэшээлтэ байдалда ороһониие гэршэлэн харуулна. Капитализм баруунай оронуудай экономическа ба социальна бэрхэшээлтэ байдалые заһажа шадаха гэһэн капиталис номнолшодой худал хуурмаг һанаашалгые мүноо тохёолдоод байһан бэрхэшээлтэ байдал элишэлэн харуулна.

Мартиника арал дээрэ болоһон уулзалга

Һүүлэй долоон хоногой туршада Франциин президент В. Жискар д'Эстэн Мартиника арал дээрэ (Карибска далайдахи Франциин мэдэлэй) США-гай президент Дж. Фордтой уулзажа, гурбан үдэрэй туршада хөөрэлдөө хэбэ. Тэдэнэр уласхоорондын байдалай олон асуудалнуудаар, тэрэшэлэн эдэ хоёр орондо хабаатай харилсаагаар хөөрэлдөө хэбэ.

Һүүлэй үедэ Холбоото Штадуудай ба Франци хоёрой хоорондо горитойхон зурилдөөнүүд бии болоо, уласхоорондын хэдэ хэдэн асуудалнуудые, нэн түрүүн түлишын дутагдалые усадхаха асуудалые шиидхэхэ талаар ондо ондоо онол аргануудтай байһаниинь мэдээжэ.

Холбоото Штадууд удаан сагай туршада нефть хэрэглэдэг баруун оронуудай бүлэглэл байгуулха гэжэ оролдоно. Энэ бүлэглэл нефть гаргадаг араб оронуудта, нефть худалдадаг оронуудта эсэргүүгээр байгуулагданхай. Иимэ зорилго США-гай үүсхэлээр элшэ хүсэ ашаглаха уласхоорондын агентствэ байгуулагдаа һэн. «Нефтиин клуб» гэдэг бүлэглэлдэ Франци ороогүй. Элшэ хүсэнэй кризисые дабаха өөрынгөө дурадхал Франци оруулаа һэн. Промышленна оронууд, хүгжэжэ байһан оронууд болон нефть худалдадаг оронуудай хабаадалгатайгаар гурбан талын зүблөө зарлаха гэһэн дурадхал Франци оруулаа һэн.

Мартиника арал дээрэ болоһон хөөрэлдөөнэй һүүлээр орон бүхэндэ тааруу гурим зохёогдоо һэн. Нэгэ талаһаа нефть худалдан абадаг оронуудай һаналаа нэгэдэнги байхыень тэмдэглэгдээ, нүгөө талаһаа нефть хэрэглэдэг ба нефть гаргадаг оронуудай хоорондо хэлсээ баталхын шухала байһан тухай тэмдэглэгдээ һэн. Тиигэжэ нефть хэрэглэдэг баруун оронуудай бэлэдхэлэй конференци үнгэргэхэ гэжэ шиидхэгдээ һэн, тиихэдээ энэ конференциин һүүлээр нефть гаргадаг оронуудай зүблөө татаха гэжэ хэлсэгдээ һэн.

Тиимэ дээрэһээ энэ орёо асуудалаар хүнгэн бэшэ шиидхэбэри абтаһан байна. Американ, Франциин хэблэлэй тэмдэглэһэнэй ёһоор иимэ шиидхэбэри кризисэй асуудалые шиидхэжэ шадахань мэдэгдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, Мартиника арал дээрэ Дж. Форд болон В. Жискар д'Эстэн хоёрой хоорондо туйлагдаһан гурим элшэ хүсэнэй талаар капиталис дэлхэйдэ болоһо байһан кризисые болюулха һайн дурадхал оруулагдаагүй байна.

Хоёр президентнүүд уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай һуларжа байһаниие ханангяар тэмдэглээ. Дж. Форд В. Жискар д'Эстэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй уулзаһан тухайгаа һаналаа андалдаа. Иимэ һаналаа андалдалгын үндэһөөр баруун ба зүүн зүгэй хоорондохи хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхэ, түгшүүрилтэ байдалые саашадань һуларуулгын шухала байһан тухай хоёр тала һаналаа нэгэдэһэн байна.

И. ЛАПИЦКИЙ,
О. АНИЧКИН.
(ТАСС).

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

НАРАНАЙ ЗОНД ТАБИГДАБА

ПЛАНЕТЭНҮҮД хоорондо ниидэхэ «Гелиос» гэжэ Баруун Германиин автомат станци Флорида штадтахи Канаверал тохойһоо табигдаба. «Титан-кентавр» гэжэ түлхин гаргаха американ ракетын туһаламжаар ниидхүүлэгдээ.

«Гелиос» станци 45 миллион километр холуур Нарые тойрон дабшаха юм. Энэнь Наранда эгээл дүтүүр табигдаһан замбуулинай аппарат болоно. Иимэ хэмэл «планетэ» 192 үдэрэй туршада Нарые тойрон дабшаха байна.

Станци дээрэ тодхогдоһон эдэ приборнууд «Наранай һалхин» гэдэгэй, тэрэнэй суранзата бүһэлүүрэй, замбуулинай гэрэл туяагай шухала зүйлнүүдые хэмжээд, Газар худар дамжуулжа байха юм.

«Гелиосые» декабриин 8-да табиха гэжэ түрүүлэн хараалагдаа һэн. Тэрэнэй двигателиин эбдэрһэнһээ шалтагаалан, табиха болзорынь хойшолуулагдаһан байгаа.

ХҮЛЕЭГДЭЭГҮЙ ОЛОШО

ЧЕРКАССКА областиин Шполянска районой Матусов гэжэ тосхон шадархи скифүүдэй ехэ добуун үнинһөө хойшо археологуудай анхарал татадаг һэн. Теэд тэрэнь бүри эртэ урда сагта тонуулшаһан байгаа. Хүршэ нютагтань малталга хэжэ үргэлжэлхын тула СССР-эй Наукануудай академиин Археологиин институдай экспедицидэ хабаадагшад ябахаар түхеэрбэ. Гэбэшье эрдэмтэдтэ үгтэһэн машинануудай хожомдожо ерэхэдэнь, сагаа миин барахагүйн тула хажуудахи багашаг хэдэн добууе «малтаад үзэхөөр» шиидээ бэлэй. Эндэ тэдэниие хүлеэгдээгүй юумэн угтаба: хүүрнүүдэй нэгэн сооһоо скифүүдэй эдлэл хэрэгсэлнүүд,— алтан һиихэ, мүн эхэнэрнүүдэй бусад олон гоёолто зүүдхэлнүүд олдоһон байна. Ехэ амфоранууд, кубогууд, аяга, амһартанууд, толи, агта мориной тоног зэмсэгүүд олдоо. Жадын, годлиин зэбэнүүд, түмэр алха гэхэ мэтэ скифүүдэй зэбсэг хэрэгсэлнүүд олоной һонирхол үүсхээ, анхарал татаа.

Эдэ зүйлнүүд манай ээрын урда тээхи VI—VII зуун жэлдэ хабаатай гээд шэнжэлэгшэд тоолоно. Энэнь газар элдүүрилдэг, һуурижанги байдалтай скифүүдтэ хабаатай байгаа. Аяар тиихэ сагта скифүүд хүгжэнги үйлэдбэритэй байжа. Грециин колониинуудтай худалдаа наймаа ехээр хэдэг байһан ха.

АЛИНИИНЬ ФРАНЦИДА БҮТЭЭГДЭҺЭН БЭ?

ПЕНЗЕНСКЭ областиин «Красный гигант» гэжэ Никольско шэлэй заводой музей соо олон үеын хүнүүдэй хрусталяар урлан бүтээһэн 10 мянга гаран элдэб эдлэл хэрэгсэл бии юм. Вершининтэнэй гарбалай үндэһэ һуури табигшадай нэгэн— Александр Петровичой бүтээлнүүд тэдэнэй дунда олон. Эдэнь хүн бүхэнэй һонирхол татадаг байна гээд мэргэжэлтэд батална. Үнгэрһэн зуун жэлдэ хрустальна 10 стакан хэһэн байгаа. Модоор хүбхэнгөөр хэгдэһэн хүдөөгэй үзэсхэлэн һайхан байгаали стаканай дабхарханын хоорондо һуулгагданхай.

Айхабтар халуунда хрусталь шудхагдан мүлигдэдэг юм. Тиимэһээ Вершининтэнэй стакануудай нюуса мүнөө болотор тайлбарилагдаагүй байһаар. Эдэ зурагуудые хайшан гээд, яагаад ханануудайнь хоорондо уран гарта һуулган табяа гээшэб?

Заводой эзэн Францида бүтээгдэһэн кубогые нэгэтэ Парижһаа асараад, гоё һайхан наарнь омогорхон баясажа гайхан тагнажа байба. Холоһоо асарагдаһан энэ эдлэлыень уран гартад нэгэ хэды соо эрижэ абаад, долоон хоногой үнгэрһэн хойно тон адли хоёр кубок эзэнэйнгээ урда табижархёо һэн ха. Алиниинь Францида бүтээгдэһэн гээшэб? Илгаруулашагүй адли.

Бүхэсоюзна ба уласхоорондын выставкэнүүдэй үеэр үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн олон зүйл музейн залнууд соо табигданхай. Никольско уран гартанай бүтээлнүүд Москвагай гүрэнэй университедые, метрогой станцинуудые, Ульяновск хотодохи Ленинскэ мемориалые шэмэглэжэ байдаг.

(ТАСС).

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин Москвада хүдэлмэрээ дүүргэһэн тухай мэдээсэлнүүдые гадаадын хэблэл үргэнөөр толилно. 1975 ондо — түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ — СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб, СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет тухай хуулинуудые депутадууд нэгэн һаналтайгаар баталан абаа гээд мэдээсэгдэнэ. КПСС-эй XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумүүдэй (1973—1974 онуудай) шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд дотор табигдаһан экономическа байгуулалтын зорилгонуудтай тааралдуулан, СССР-эй экономико хүгжөөхэ түсэбүүд табигдаһан байна. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ, совет арадай байдал саашадань һайжаруулха, гүрэнэйнгээ өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал бэхижүүлхэ хэмжээ ябуулгануудта мүнгэ һомолно.

Түрэл Коммунис партияа нягтаар тойрон жагсаһан совет хүнүүдэй бата нэгэдэлтэй байһые, КПСС-эй ба Совет правительствын политикые совет арадай нэгэн һаналтайгаар һайшаан дэмжэдэг байһые, коммунизмын илан мандахын аша туһада эдэнэй урдань табигдаһан зорилгонуудые дүүргэхээр, үлүүлэн дүүргэхээр эрид шиидэнги байһые СССР-эй Верховно Соведэй сесси элирхэйлэн харуулаа гээд ГДР-эй «Нойес Дойчланд» газетэ бэшэнэ.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ бүхы талаарнь дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха шухала гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй сессидэ хабаадагшад мэдүүлээ гэжэ Парижай «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ.

СССР-эй гүрэнэй бюджедэй ёһоор, ороноо хамгаалгада мүнгэ һомололгые бага болгоо гээд газетэнүүд мэдээсэнэ.

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Будапештдэ боложо байһан бэлэдхэлэй уулзалгын хүдэлмэри хэблэлдэ үргэнөөр толилогдоно.

Худалдаа наймаанай реформо тухай хуулиин проектые, урьһаламжа ба зээли үгэхэ США-гай Экспортно-импортнэ банкын эрхэ түлөөлэлгые үргэдхэн һунааха тухай хуулиин проектые США-гай конгресс баталаа гээд мэдээсэнэ. (ТАСС).

ВАШИНГТОН

США-гай конгрессто

ТАСС

Худалдаа наймаанай реформо тухай хуулиин проектые, мүн урьһаламжа ба зээли үгэхэ Экспортно-импортнэ банкын эрхэ түлөөлэлгые үргэдхэн һунааха тухай хуулиин проектые США-гай конгресс баталба. Гар табихыень эдэ хуулиин проектнүүд президентдэ эльгээгдэһэн байгаа.

Американ-совет худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае үргэдхэлгэдэ зүрюу харша зүйлнүүд худалдаа наймаанай реформо тухай хуулиин проектдэ, Экспортнэ импортнэ банкын эрхэ түлөөлэлгые үргэдхэн һунааха тухай хуулиин проектдэ үлөөгдэһэн байна.

Манай ороной дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха гэһэн иимэ һэдэлгэнүүд тушаа Советскэ Союзай һанамжа ТАСС-ай хэблэлдэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдээ һэн.

ТОКИО

СПЯ-гай СЪЕЗД

ТАСС

Японой социалис партиин ээлжээтэ, XXXVIII съезд ниислэл хотын «Кудан кайкан» гэжэ зал соо хүдэлмэрээ эхилбэ. Правительствада ородоггүй эгээл ехэ энэ партиин съездын делегадууд 1975 ондо партиин бэелүүлхэ программые зүбшэн хэлсээд, баталха зуураа, партиин шэнэ хүтэлбэриие һунгаха байна.

Социалис партиин ЦИК-гэй түрүүлэгшэ Т. Нарита съездын делегадуудай үмэнэ амаршалгын үгэ хэлэхэдээ, дэлхэйн капиталис байгуулалта хүшэр бэрхэтэй байдалда ороод байна гэжэ тэмдэглээ. Ороной демократическа хүсэнүүдэй арадай коалиционно правительствын Японодо засаг барихынь тула бата үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ тус съезд шухала үүргэ дүүргэхэ юм гээд тэрэ мэдүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-һаа амаршалгын телеграмма съездэдэ эльгээгдээ.

НИКОЗИ

БЭЕЭ ДААҺАН БАЙДАЛТАЙ КИПРЭЙ ТҮЛӨӨ

ТАСС

Зугадан тэрьедэһэн киприот-грегүүдэй бүхэкипрэй съезд эндэ болобо. Гэр байрагүй үлэһэн 200 мянган хүнэй байдалые хүнгэдхэхэдэ туһалха хэмжээнүүдые тэрээндэ хабаадагшад хараалһан байна.

Президент Макариосай Эхэ орондоо бусажа ерэлгэ конституциин ёһо гуримые һэргээхэ, арад зоной нэгэдэл бэхижүүлхэ шухала хэрэг болоно гэжэ съездын баталан абаһан тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

Кипрэй асуудалые үнэн зүбөөр шиидхэхэ тухай президент Макариосай политикые дэмжэжэ байһан тухайдаа делегадууд мэдүүлээ. Кипрэй бэеэ дааһан, дулдыданги бэшэ байдал, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые хангаха, арал дээрэһээ гадаадын бүхы сэрэгүүдые гаргаха, зугадан тэрьедэгшэдые гэр гэртэнь бусааха гэхэ мэтэ асуудалнууд шухала удха шанартай.

Зугадан тэрьедэгшэдэй гэртээ бусахыень зүбшөөхын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ правительство хэхэ юм гэжэ президент Макариос съездэдэ эльгээһэн бэшэг соогоо тэрээндэ хабаадагшадые найдуулба.

ЛИССАБОН

Алваро Куньял үгэ хэлэбэ

ТАСС

Португалида боложо байһан революционно хубилалтанууд аграрна реформо хэжэ, помещигүүдэй газарые элдүүрилжэ байгшадтань дамжуулан үгэхэ гэһэн эрилтэ табина гээд Португалиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Алваро Куньял Алпиарсада болоһон митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Газар эзэмдэжэ байһан баяшуулай харата муухай ябуулгануудые тэрэ буруушааба. Экономико хүгжөөлгэдэ һаад тойбо татажа, Португалидахи революционно хубилалтануудта зүрюу харша ябуулгануудые хэнэ гээд ПКП-гэй генеральна секретарь хэлэбэ. Хүдэлмэришэдтэй хэһэн хамтын договорнуудай гуримуудые помещигүүд бэелүүлхые арсана, хүдэлмэришэдые ажалһаань гаргана, хүдөө ажахын ургамалнуудые усадхан һалгаана.

Хонжоо наймаашадые, харата муухай ябуулга хэгшэдые һаяхан барижа тушаахадаа, экономико хүгжөөлгэдэ тойбо татахые һэдэгшэдтэ ехэ һануулга хэгдээ гэжэ А. Куньял саашадаа хэлээ.

ВАШИНГТОН

Н. Рокфеллер шахаа тангаригаа үгэбэ

ТАСС

Американ конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын 287 гэшүүн Нельсон Рокфеллерэй кандидатурые США-гай вицепрезидентын тушаалда һунгаа. 128 хүн буруушааһан байна. Урда тээнь тэрэнэй кандидатурые сенат һайшаан дэмжээ һэн.

Түлөөлэгшэдэй палатада дуугаа үгэлгын дүүрэмсээрнь, Н. Рокфеллер Холбоото Штадуудай 41-дэхи вице-президент боложо, шахаа тангаригаа үгэбэ. Тушаалаа даажа абалгын баяр ёһолол сенадта болоо. Президент Дж. Форд, правительствын түлөөлэгшэд, конгрессэй гэшүүд энээндэ хабаадаһан байна.

ВАШИНГТОН

ХУУЛИИН ПРОЕКТДЭ ГАР ТАБИГДАА

ТАСС

Президент байһан Р. Никсонэй үеын бүхы тусхай документнүүдые, бэшэгүүдые правительствын хинамжалгада дамжуулан үгэхые хараалһан хуулиин проектдэ США-гай президент Дж. Форд гар табяа. Эдэнь Вашингтондо хадагалагдажа байха.

Энэ хуулиин үндэһөөр үргэн олониитэ эдэ документнүүдые хараха эрхэтэй. Гэхэ зуура, энэ хуулиин үндэһөөр хүн зон бүхы бэшэгүүдые хараха эрхэгүй юм. Ушарынь гэбэл, ороной национальна аюулгүйе сахиха асуудалнууд эдэнэй дунда ороно.

МАДРИД

БУҺАЛГААН УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

ТАСС

Бүхы Испани дотор—Дундада далайһаа Атлантика хүрэтэр — буһалгаанай хүдэлөөн улам үргэдэжэ байна. Тусхай засаг захиргаанай мэдэрһэнэй ёһоор, декабрь һарада Испанида буһалгаан улам үргэдөө. Имагтал түрүүшын хахад һарын турша соо Испаниин хэдэн зуугаад мянган ажалшад: металлургнууд ба автомобиль бүтээгшэд, шахтернууд ба барилгашад, банкын алба хаагшад болон багшанар буһалгаалһан байха юм.

Памплондо—Наварра провинциин промышленна түбтэ 50 мянга гаран хүн зон буһалгаа хэнэ. Испаниин ниислэл хотын барилгашад мүн лэ буһалгаалжа байнхай.

Ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха, хүдэлмэриин үдэрые хороохо, салин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтэнүүдые буһалгаалагшад табина.

ЛОНДОН

Палм Датт наһа бараба

ТАСС

Великобританиин Коммунис партиин үндэһэ табилсагшадай нэгэн Палм Датт 79-тэйдөө наһа бараба.

П. Датт 43 жэлэй турша соо Компартиин гүйсэдхэхэ комитедэй политическэ комитедэй гэшүүн байгаа. Һарадаа нэгэ удаа гарадаг «Лейбор мансли» гэжэ журналай ахамад редактораар һая болотор хүдэлһэн юм. Англиин коммунистнуудай ажал ябуулга, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй асуудалнууд энэ журналда үргэнөөр тунхаглагдадаг.

ТОКИО

Мун Се Кваниие саазалба

ТАСС

Байгша оной августын 15-да Урда Корейн удамарша Пак Чжон Хи гэгшэдэ хоро хүргэхэ гэһэн аад, урагшагүйдэһэн. Мун Се Кваниие Сеулай түрмэнүүдэй нэгэн соо саазалба. Сеулай уголовно сүүдэй октябриин 19-дэ гаргаһан шиидхэбэриие Урда Корейн Верховно сүүдэй баталһанай һүүлээр оройдоол гурбан үдэрэй үнгэрһэн хойно энэнь хүсэндөө оруулагдаа.

Үбэлэй онтохон. Э. БРЮХАНЕНКЫН фото.

Спорт

«БУРЕВЕСТНИГЭЙ» ЦС-эй ЧЕМПИОН

Боксоор «Буревестник» бүлгэмэй Центральна Соведэй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн һаяшаг Калинин хотодо боложо дүүрэбэ. Энэ ехэ мүрысөөндэ манай ороной олон дээдэ һургуулинуудай суглуулагдамал командатнууд хабаадаһан байна.

Зүүн Сибириин технологическа институдай механическа факультедэй 1-дэхи курсын студент Ильгизяр Аитов энэ нааданда ехэ амжалта туйлажа, «Буревестник» бүлгэмэй Центральна Соведэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Захааминң нютагта дунда һургуулида һуража байха үедөө тэрэ «арһан бээлэйн» нюусатай танилсажа эхилһэн юм.

Хоёрдохи дундууршаг шэгнүүртэ (67 килограмм) тулалдахадаа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ тэрэ эдиршүүлэй дунда СССР-эй чемпион — Казахстанай түлөөлэгшэ Левченкэтэй уулзаһан байна. Тиихэдээ Ильгизяр шадамар бэрхээр наадажа, очкогоороо илаад, энэ үндэр нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртэбэ.

Технологическа институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша Сергей Дылыкович Баңзаракцаев тэрэниие һорино.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

АМЖАЛТА ХҮСЭЕ

Гиир үргэлгөөр Шэтын областиин түрүү һуури эзэлэлгын нэмэл мүрысөөн үсэгэлдэр нээгдэбэ. Зүүн-Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй областьнуудай, хизаарнуудай, автономито республикануудай команданууд мүрысөөндэ хабаадахаар уригдаһан байгаа.

«Урожай» бүлгэмэй спортсменүүд энэ ехэ нааданда манай республикын нэрэ хүндые хамгаална. Кабанскын, Прибайкалиин аймагуудай түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо гиир үргэлгөөр зонын чемпионой нэрэ солодо нэгэнтэ бэшэ хүртэһэн Геннадий Вторушин, Вакуленко болон бусад суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороно.

Манай корр.

ДАМАСК — дэлхэйн эртэ урда сагай хотонуудай нэгэн. Хотын түүхэ ба баян культурые мусульман архитектурын хүшөөнүүд, археологуудай малтажа олоһон зүйлнүүд гэршэлнэ.

Мүнөө Дамаск энэ үе сагай хото худалдаа наймаанай болон промышленностиин томо түб болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хотын түб — Марджи талмай.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Библиотекэ — хүмүүжүүлгын шухала гуламта»— түрүү бэшэг. «Мүрысөөнэй ябаса тухай» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Болбосоролгын шалгалта» — В. Алешинагай статья. «Хуушан тосхоной шэнэ түхэл шарай» — Ф. Сорокиной фоторепортаж.

Гурбадахи хуудаһанда. «Малшадта — анхарал» — суглуулбари. «Хурса гуурһаар» — суглуулбари. ТАСС-ай материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Гүсэнүүд олоороо бүгээн гаргагдана» — фоторепортаж. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саана.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Да[...] жуулгын программа. 18.0[...] — Ахамад классайхад[...] «Кастальский ключ» — ура[...] зохёолой уншалга. 18.45 — «Мүрысөөн» — телевиз[...]онно очерк. 19.00 — Те[...] визионно һонин. 19.20 — «Хүдөөгэй час». 20.2[...] — «Коммунист» — те[...] визионно журнал. 20.5[...] — «Уласхоорондын шэн[...]лэл» (буряадаар). 21.10 — Соносхолнууд. 21.15 — «З[...]ран дээрэ — «Эсэгэ оро[...] хамгаалгын Агууехэ дайн» «Зима и весна 45-го»— те[...] визионно документаль[...] фильм. (4-дэхи сери). 22.[...] — Искусствын мастер[...]дай концерт.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

«БУРЯАД ҮНЭН» 1974 оной декабриин 24. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02613. Заказ № 10444